

TARTU LASTEAED PIILUPESA ÕPPEKAVA

Sisukord

Sisukord.....	2
Tartu Lasteaed Piilupesa õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid	2
I OSA.....	4
Tartu Lasteaed Piilupesa õppe- ja kasvatustöö korraldus ja põhimõtted	4
1. Lasteasutuse päevakava.....	4
2. Õppe- ja kasvatustegevuste korraldus – tegevuskordi nädalas	5
3. Õppe- ja kasvatustöö planeerimise põhimõtted ja korraldus	5
4. Lasteaia eripära – sõnalis-muusikaline lavastustegevus 5-6aastastele – põhimõtted ja korraldus	7
5. Pedagoogilise nõukogu tegevuse põhimõtted ja korraldus	8
6. Põhimõtted ja korraldus koostööks lapsevanematega	9
7. Lapse arengu hindamise põhimõtted ja korraldus.....	10
8. Koolivalmiduse määratlemise põhimõtted ja korraldus	11
9. Kõneliste erivajadusega lastega tehtava töö põhimõtted ja korraldus.....	12
10. Eesti keele kui teise keele omandamise põhimõtted ja korraldus	13
11. Õpetaja töö hindamise ja enesehindamise põhimõtted ja korraldus	15
12. Õpetajate täiendkoolituse põhimõtted ja korraldus.....	16
13. Arendustöörühma töö põhimõtted ja korraldus.....	17
14. Õppekava muutmise ja täiendamise kord.....	18
II OSA	19
Tartu Lasteaed Piilupesa õppe-ja kasvatustöö sisu	19
1. Üldoskused.....	19
Mänguoskused.....	19
Tunnetus- ja õpioskused.....	23
Sotsiaalsed ja enesekohased oskused	27
2. Õppe-kasvatustöö valdkonnad, nende eesmärgid, sisu, ja arengu eeldatavad tulemused vanuseastmete kaupa	30
2.1. Õppe-kasvatustegevuse valdkond Mina ja keskkond.....	30
2.2. Õppe-kasvatustegevuse valdkond Keel ja kõne	43
2.3. Õppe-kasvatustegevuse valdkond Eesti keel kui teine keel	49
2.4. Õppe-kasvatustegevuse valdkond Matemaatika	50
2.5. Õppe-kasvatustegevuse valdkond Kunst.....	53
2.6. Õppe-kasvatustegevuse valdkond Muusika	58
2.7. Õppe- ja kasvatustegevuse valdkond Liikumine.....	61
2.8. Õppekasvatustegevus Sõnalis-muusikaline lavastustegevus 5-6aastastele lastele.....	65
3. Mina ja keskkonda käsitlevate teemade jaotus kuudesse:.....	66
III OSA	70
Lisad.....	70

Tartu Lasteaed Piilupesa õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

1. Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on toetada laste kehalist, vaimset ja sotsiaalset, sealhulgas kõlblist ja esteetilist arengut, et kujuneksid eeldused igapäevaeluga toimetulekuks ja koolis õppimiseks.

Selleks on vaja:

- Luua lapsele arengut soodustav keskkond, tagada turvatunne ja eduelamused ning toetada lapse loomulikku huvi hankida teadmisi ja saada kogemusi ümbritseva elu, looduse ja ühiskonna nähtuste kohta; kujundada ökoloogiline mõtlemisviis.
 - Soodustada lapse kasvamist aktiivseks vastutus-, otsustusvõimeliseks, oma otsusele ja tunnustatud käitumisnormidele vastavalt käituvaks ning vajadusel oma käitumist korrigeerivaks, teiste suhtes avatuks, teisi arvestavaks, tundlikuks, koostöövalmis inimeseks.
 - Toetada last ümbritseva maailma mõistmisel ja tervikliku maailmatunnetuse kujunemisel.
 - Kujundada arusaamist tervislike eluviiside vajalikkusest.
 - Toetada lapsevanemaid õppe- ja kasvatusküsimuste lahendamisel, vajadusel nõustada neid.
2. Kujundada oskust väärtustada kodu, haridust, ausust, armastust, töökust; taastada side esiemade, -isade kultuuriga (juured, eluviis, kombed, tavad) ning ergutada püüdu hoida puhtana oma emakeel, kasvatada rahvusväärikust.
 3. Meie lasteaia eripära eesmärgiks on sõnalis- muusikalise lavastustegevuse abil toetada lapse sotsialiseerumisprotsessi.

Tartu Lasteaed Piilupesa eripära

Süvendatult loovuse arendamine läbi lavastustegevuse, et saavutada lastes esinemisjulgus, eneseväljendusoskus, usk endasse ja oma võimetesse.

I OSA**Tartu Lasteaed Piilupesa õppe- ja kasvatustöö korraldus ja põhimõtted****1. Lasteasutuse päevakava**

2.

<i>kellaaeg</i>	<i>Tegevus</i>
7.00 – 9.00	Laste saabumine lasteaeda, info jagamine lapsevanematega Individuaalne töö lastega – õppe- ja loovmängud, vaba tegevus
8.15 – 8.45 8.20 – 8.50	Hommikusöök (2a, 3a, 4a) Hommikusöök (5a, 6a)
9.00 – 11.45 9.00 - 12.00 9.00 - 12.10	Lõimitud õppetegevused Õues viibimine (2a) Lõimitud õppetegevused Õues viibimine (3a, 4a) Lõimitud õppetegevused Õues viibimine (5a ja 6a)
11.45- 12.00 12.00 - 12.15 12.10 - 12.20	Riietumine, ettevalmistus lõunasöögiks (2a) Riietumine, ettevalmistus lõunasöögiks (3a, 4a) Riietumine, ettevalmistus lõunasöögiks (5a, 6a)
12.00 – 12.30 12.15 - 12.45 12.20 - 12.50	Lõunasöök (2a) Lõunasöök (3a, 4a) Lõunasöök (5a, 6a)
12.30 – 12.45 12.45 – 13.00 12.50 – 13.05	Ettevalmistus puhkeajaks (2a) Ettevalmistus puhkeajaks (3a, 4a) Ettevalmistus puhkeajaks (5a, 6a)
12.45 – 15.00 13.00 - 15.00 13.05 - 15.00 13.05 - 14.45	puhkeaeg(2a) puhkeaeg (3a, 4a) puhkeaeg (5a) puhkeaeg (6a)
15.00 – 15.35	Muud tegevused (individuaalne töö lastega, vaba tegevus, ettevalmistus õhtuooteks) (2a, 3a,
15.35 – 16.05 15.45 - 16.15 15.45 - 16.15	Õhtuode (2a) Õhtuode (3a, 4a) Õhtuode (5a, 6a)
16.05 – 18.00 16.05 – 18.00	Muud tegevused (individuaalne töö lastega). Vabad mängud toas või õues Laste kojusaatmine ning info jagamine lapsevanematega (2a) Muud tegevused (huviringid, individuaalne töö lastega) Vabad mängud toas või õues

16.05 – 18.00	Laste kojusaatmine ning info jagamine lapsevanematega (3a, 4a) Muud tegevused (huviringid, individuaalne töö lastega) Vabad mängud toas või õues Laste kojusaatmine ning info jagamine lapsevanematega (5a, 6a)
---------------	--

2. Õppe- ja kasvatustegevuste korraldus – tegevuskordi nädalas

Õppetegevuste kestvus ning miinimumarv nädalas vanuste kaupa

Vanus	1 õppetegevuse kestvus	Mina ja keskkond	Keel ja kõne	Mate-maatika	Kunst	Liikumine	Muusika	Lavastustegevus
Sõim	10-15 min.	1	2	1	2	2	2	
3a	15-20 min.	1	2	1	3	2	2	
4a	20-25 min.	1	2	1	3	2	2	
5a	25-30 min.	1	2+1*	1	3	2	2	2
6a	30-35 min.	2	2+1*	2	3	2	2	2

* - Eeltöö lugema ja kirjutama õppimiseks. Lisaks kahele tavapärasele keelele ja kõnele planeeritakse 5. ja 6.a rühmas nädalasse ka üks tegevus, mille eesmärk kajastab lugema ja kirjutama õppimise vallas tehtavat tööd.

3. Õppe- ja kasvatustöö planeerimise põhimõtted ja korraldus

- Vanuseline planeerimisperiood on õppeaasta, s.o. kalendriaasta 1. septembrist järgneva kalendriaasta 31. augustini. Õppe-kasvatustööd planeeritakse kalendrikuu kaupa, kuuplaanivorm on täitmiseks kohustuslik nii sõime- kui ka aiarühmadele. Õppe-kasvatustegevuse päevikut täidetakse iga päev ning läbiviidud õppetegevus kinnitatakse allkirjaga.
- Õppeaasta 1. septembriks on vanuserühma õpetajatel koostatud õppeaasta tegevuskava.
- Õppe-kasvatustegevused viiakse läbi kas frontaalselt e. kogu rühmaga, grupis (4- 10 lapsega) või individuaalselt (töö ühe lapsega, lapsed täidavad ühesugust ülesannet, igal lapsel oma ülesanne, alagruppidel oma ülesanne).
- Õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel kasutatakse põhimõtet kergemalt raskemale, lihtsamalt keerulisemale, lähemalt kaugemale. Kõik lastega tehtav on huvitav, mänguline, eakohane ja loovust arendav.
- Õppekava sisu läbimise aluseks on valdkond Mina ja keskkond, millest lähtuvalt planeeritakse lõimitud tegevustena ka kõik muude valdkondade tegevused
- Õppe- kasvatustöö käib mängu kaudu ja üldõpetusliku tegevusviisi põhimõtteid järgides. Igapäevast tööd suunab igal esmaspäeval toimuv infotund.

- Õppeaasta detailsem õppe-kasvatustöö korraldus lepitakse kokku õppeaasta esimesel pedagoogilisel nõukogul.
- Õppeperioodil (1. september-31. mai) planeerivad õpetajad nädalaks õppetegevused vastavalt oma vanuserühma õppe-kasvatustegevuste toimumise korrale. Suveperioodil planeerivad õpetajad ühe õppetegevuse päevas.

4. Lasteaia eripära – sõnalis-muusikaline lavastustegevus 5-6aastastele – põhimõtted ja korraldus

- Meie lasteaia eesmärgiks lasteetenduste ettevalmistamisel ja kunstiliselt kõrgel tasemel läbiviimisel on suunata laste sotsialiseerumisprotsessi, s.t. mitte anda üksnes teadmisi ja oskusi, vaid vahendada ühiskonnas tähtsaid väärtusi ja norme läbi muinasjutukangelaste õnnestumiste ning ebaõnnestumiste.
- Pakkuda lastele praktilist ja aktiivset tegutsemisvõimalust, et saavutada lastes esinemisjulgus, eneseväljendusoskus, usk endasse ja oma võimetesse.
- Pakkuda igale lapsele kunstilist eneseväljendusvõimalust.
- Põhirõhk on tundeasvatusel, mis annab laste fantaasiale positiivse rakenduse – elutervete igatsuste, eesmärkide ja ideaalide väljakujundamisele, ilu tajumise võime arendamisele.
- Õpetajate ülesandeks on arendada lastes koostöövaimu ja üheskoos tegutsemise harjumust. Lasteetendustel näitlejana osalemine võimaldab lastel seostada kõik eelnevalt saadud teadmised ning annab võimaluse neid realiseerida.
- Võimalikud etenduste stsenaariumid pakub välja draama lavastustegevuse õpetaja koostöös muusikaõpetajaga (arvestades ja tundes iga vanuserühma võimeid), lõpliku valiku teevad 5-6aastaste vanuserühmade õpetajad. Nii saab alguse tervet õppeaastat hõlmav koostöö, mille jooksul iga tegevuses osalev rühm esitab õppeaasta jooksul kaks etendust – ühe jõuludeks ja teise kevadeks.
- Meeskonnatööst võtavad osa peale laste, muusikaõpetaja, liikumisõpetajate ning rühmade õpetajate veel pesulaohoidja kostüümide õmblejana, majandusjuhataja ja õppealajuhataja vajamineva materiaalse baasi organiseerijatena ning lasteaia direktor rahaliste väljaminekute otstarbekuse jälgijana ja viseerijana (kinnitajana).
- Sõnalis-muusikaline lavastustegevus 5-6aastastele toimub läbi õppe-kasvatustegevuste keel ja kõne ja lavastustegevus järgnevalt: rühmal kaks lavastustegevust ning üks keel ja kõne nädalas ja viiakse läbi kas gruppides või kogu rühmaga.

5. Pedagoogilise nõukogu tegevuse põhimõtted ja korraldus

- Pedagoogiline nõukogu tuleb kokku vähemalt viis korda õppeaastas, igapäevast tööd suunab iigal esmaspäeval toimuv infotund.
 - Pedagoogilisse nõukogusse kuuluvad kõik lasteaia Piilupesa töötavad pedagoogid.
 - Pedagoogiline nõukogu käib koos vastavalt vajadusele ning vähemalt viis korda õppeaastas.
 - Pedagoogilise nõukogu koosoleku juhataja on lasteaia direktor või õppealajuhataja.
 - Pedagoogilise nõukogu koosolekust osavõtmine on pedagoogilisele kollektiivile kohustuslik, koosolekult võib erandjuhul puududa või lahkuda pedagoogilise nõukogu juhataja nõusolekul.
 - Pedagoogilise nõukogu erakorraline koosolek tuleb kokku, kui seda nõuab vähemalt 1/3 sinna kuuluvatest liikmetest.
 - Pedagoogiline nõukogu on otsustusvõimeline, kui koosolekust võtab osa vähemalt 2/3 pedagoogilise nõukogu liikmetest.
 - Pedagoogilise nõukogu korralise koosoleku kutsub kokku direktor või õppealajuhataja.
 - Pedagoogilise nõukogu koosolekul arutatud küsimused ja otsused protokollitakse. Protokollile kirjutavad alla pedagoogilise nõukogu juhataja ja protokollija. Protokollid kuuluvad säilitamisele seadusandluses fikseeritud korras.
 - Õppeaasta jooksul toimuvate korraliste pedagoogiliste nõukogude ajad teatatakse õppeaasta esimesel koosolekul, muutuste korral täpsustatakse aeg ja koht vähemalt kaks nädalat ette ning teavitatakse kirjalikult kogu lasteasutuse personali.
 - Pedagoogilisest nõukogust osavõtjatel on õigus planeeritud päevakorda täiendada või muuta.
 - Pedagoogilise kollektiivi igal liikmel on õigus algatada küsimusi, avaldada arvamust päevakorras olevates küsimustes, esineda selgitustega ning otsuste suhtes teha ettepanekuid.
 - Otsused võetakse vastu lihthäälteenamusega. Hääletamise protseduur on vastavalt vajadusele kas lahtine või salajane. Poolt- ja vastuhäälte võrdse arvu korral on otsustavaks koosoleku juhataja hääl.
 - Otsused jõustuvad nende vastuvõtmisest, kui otsuses pole fikseeritud teisiti ning on täitmiseks kohustuslikud.
 - Pedagoogilise nõukogu otsuste täitmist organiseerib direktor või õppealajuhataja ja annab informatsiooni nende täitmise käigust pedagoogilise nõukogu järgmisel koosolekul.
 - Pedagoogiline nõukogu analüüsib ja hindab lasteasutuse õppe-kasvatustegevust lähtuvalt õppekavast õppeaasta lõpus.
 - Pedagoogiline nõukogu teeb ettepanekuid direktorile, hoolekogule ja linnavalitsusele õppe-kasvatustegevuse paremaks korraldamiseks.
 - Pedagoogilise nõukogu otsusega mittenõustumise korral võib lasteasutuse direktor otsuse elluviimise ajutiselt peatada ja esitada küsimuse kõrgemalseisvale haridusorganile veelkordseks läbivaatamiseks ja lõplikuks otsustamiseks.

6. Põhimõtted ja korraldus koostööks lapsevanematega

- Õpetajad kaasavad lapsevanemaid õppe-kasvatustöö protsessi, et tagada koostöös lapse optimaalne areng ning saada tagasisidet lastega tehtavast tööst.
- Õpetajad nõustavad lapsevanemaid õppe- ja kasvatustöö küsimustes.
- Õpetajad informeerivad lapsevanemaid lasteaia õppeaasta eesmärkidest ja arendustegevusest.
- Võimaluste piires korraldavad õpetajad ja lasteaia juhtkond lapsevanemate teadlikkuse tõstmiseks loengusarju, kursuseid jms.
- Lasteaia direktor kaasab lapsevanemaid läbi hoolekogu lasteaia arengu- ja õppekava kujundamisse ning arendustegevusse.
- Lapsevanemate soovil ja hoolekogu toetusel korraldatakse võimaluste piires lastele eakohast huvitegevusringide tööd.
- Hoolekogu edukas töö tagab olulise teabe (probleemid, vajadused) edastamise linnavalitsusele, üldsusele, lasteaia kollektiivile, lapsevanematele.
- Kogu lasteaia personal tagab, et lasteaiaõpetajate ja lapsevanemate suhted põhineksid vastastikusel austusel ja lugupidamisel.
- Rühmaõpetajad korraldavad Vähemalt kaks korda aastas lapsevanemate koosolekuid või vestlusringe (jne.)
- Igapäevast õppe-kasvatustööd puudutav info lapsevanematele on kättesaadav rühma infostendide kaudu.
- Igapäevast õppe-kasvatustööd puudutavat nõustamist teostavad lisaks lasteaiaõpetajatele vajadusel ka maja logopeed, tervishoiutöötaja, direktor ning õppealajuhataja.

7. Lapse arengu hindamise põhimõtted ja korraldus

- Lapse arengut hinnatakse, lähtudes tema vanusest, kolmes aspektis: vaimsed oskused (õppe-kasvatustegevuste valdkonnad), üldoskused ja füüsiline areng.
- Lapse arengu analüüsi viivad läbi rühma õpetajad; vajadusel on kaasatud logopeed.
- Lapse arengu hindamine:
 - teeb lasteaia teostatava õppe- kasvatustöö nähtavaks
 - võimaldab õpetajal jälgida lapse arengut, õppimist ning sellest lähtuvalt kavandada edaspidiseid töösuundi, saavutamaks lapse kooliküpsus
- Laste arengu analüüsi teostatakse õpetajate poolt väljatöötatud hindamiskriteeriumite alusel üks kord õppeaastas, s.o. aprillis-mais (arengukriteeriumitabelis fikseerub lasteaia käidud päevade arv 1.mai seisuga).
- Lapse arengu analüüsi tabelit tutvustatakse lapsevanemale, seejärel pannakse lapse arengumappi ning lapse lahkudes lasteaiast antakse koos arengumapiga lapsevanemale.
- Vanuserühmade arengukriteeriumitabelites fikseeritud näitajaid ei käsitleta lastele kohustuslikena, need on lapse arengu eeldatavad tulemused, mis aitavad kavandada lapse arenguks vajalikku õpi- ja kasvukeskkonda.
- Muutusetpanekuid lapse arengu analüüsi tabelleisse võivad teha pedagoogid, otsuse võtab vastu pedagoogiline nõukogu; muutusetpanek jõustub uue õppeaasta 1. septembril või muutuse olulisusest lähtudes kohe.
- Abimaterjalina lapse arengu hindamisel kasutatakse rühma õpetajate poolt koostatud õppematerjale, mis vastavad raskusastmelt lapse vanusele.
- Lapse arengu jälgimiseks on arengumapp, mis sisaldab vaatluslehti, laste töid ja arengukriteeriumitabeleid.
- Arengukirjelduse suulisel edastamisel lapsevanemale kasutab õpetaja lapse arengu analüüsi tabelit ning arengumappi kogutud materjale, tunnustades toimetulekut, edasiminekut, positiivseid hoiakuid (kõlbelist ja esteetilist arengut); kirjeldatakse lapsest endast lähtuvalt, väärtustades saavutatut.
- Koostöövormid lapsevanematega – individuaalsed vestlused laste arengut puudutavatel teemadel, koosolekud, info vahetamine, probleemidele lahenduste leidmine, vestlusringid.
- Arenguvestlust lapsevanemaga teostatakse vähemalt üks kord aastas. Vajadusel ka sagedamini.
- Lapse arengu vestlus lapsevanemaga teostatakse ajavahemikul 1. oktoober - 31. märts.
- Lapse arengumapp koos arengu analüüsitabelite ja vaatluslehtedega liigub lapsega kaasa vanuserühmast vanuserühma, kooliminekul või lasteaiast lahkumisel edastatakse õpetajate poolt koostatud lapse arengumapp lapsevanemale.

8. Koolivalmiduse määratlemise põhimõtted ja korraldus

- Koolivalmidus on lapse sotsiaalne, vaimne ja füüsiline valmisolek minna mänguliselt põhitegevuselt üle suunatud õpitegevusele.
- Kooliküpsus kujuneb järjepideva õppe-kasvatustöö kaudu, mille tulemusena on lapsel soov kooli minna.
- Koolivalmiduse kujunemist lastel toetavad õppekäigud kooli ning aegajalt koolilikult läbiviidavad õppetegevused.
- Koostöös kooliga toimub vestlusring lapsevanematele koolieeliku eeldatavatest teadmistest ja oskustest kooli tulekul.
- Sügisesel lapsevanemate koosolekul tutvustatakse vanematele koolivalmiduse eri aspekte, tuues välja milliseid teadmisi ja oskusi eeldatakse kooli minevalt lapselt.
- Lapse koolivalmidust aitavad määratleda:
 - Arenguestlus lapsevanemaga
 - Kirjalik lapse arenguanalüüs
 - Joonistustest koostöös logopeediga
 - Logopeedi hinnang kõneravil käivate laste kohta
 - Õpetaja üldised tähelepanekud lapse kohta läbi õppeaasta(te)
 - Lisamaterjal metoodilises keskus kaustas „Koolivalmidus”

9. Kõneliste erivajadusega lastega tehtava töö põhimõtted ja korraldus

Logopeedilise töö komponendid:

- kõne korrigeerimine (kõneteraapia)
- õpetamine (teadmiste/oskuste kujundamine)
- pereliikmete, õpetajate (ja teiste lastega tegelevate spetsialistide) nõustamine

Kõneliste erivajadustega laste õpetamine on suunatud kõne- ja kommunikatsioonioskuste arendamisele.

Logopeedilise töö eesmärkideks on:

1. Kõne omandamisele ja kasutamisele aluseks olevate eelduste arendamine

- sensorika – tajude (meelte) arendamine
- mootorika – üld- ja peenmootorika arendamine
- tunnetustegevus – psüühiliste protsesside arendamine
- emotsionaalne ja sotsiaalne areng – sellel on pööratud erilist tähtsust vaimse tegevuse mahajäämusega laste õpetamisel

2. Kõnespetsiifiliste oskuste ja vilumuste arendamine

- foneetilis-fonoloogilised: häälduse parandamine, foneemikuulmise ja foneemitaju arendamine, häälik-, foneemanalüüsi oskuste kujundamine
- morfoloogilis-süntaktilised: grammatiliselt õige kõne kujundamine, sidusa kõne arendamine
- semantilis-leksikaalsed: kõnemõistmine, üldine kõnearendus, sõnavara rikastamine
- kõnehingamise arendamine
- töö hääle, diktsiooni ja intonatsiooniga
- rütmitaju arendamine (kõnerütm)
- lugema ja kirjutama õpetamine

3. Isiksuse ja eneseteadvuse arengu toetamine

- Kõnearenduslik (kõneteraapiline) õpetus vastab lapse arengule, sh. kõne arengule. Kõne arendamine toetub olemasolevatele kõneoskustele, neid edasi arendades.
- Võimalusel seostatakse kõnearenduslikus töös olevad teemad samal ajaperioodil rühma õppekava teemadega. See soodustab teadmiste ja oskuste omandamist ülekandmist, rakendamist.
- Õpisisu valikul arvestatakse laste kõnelisi erivajadusi.
- Töös kõneravi vajavate lastega püütakse luua ja kasutada kõiki võimalusi kõne kasutamiseks (võimalikult suur kõnepraktika).
- Õppe-korrektsoonitööd võib läbi viia nii individuaalselt kui alarühmades.
- Individuaaltegevusi ühele lapsele viiakse läbi olenevalt kõnepuude sügavusest vähemalt 1 kord nädalas.
- Alarühmadesse jaotamise aluseks on laste vanus, kõne ja vaimsete võimete tase. Alarühmade koosseis võib õppeaasta jooksul muutuda sõltuvalt laste arengust. Alarühmades toimub töö eelkõige lastega kooliminejate rühmast, kellel on häälikanalüüsi raskused ja lugemisraskused.
- Läbi õppeaasta toimub koostöö lapsevanematega, mille käigus informeeritakse neid laste edusammudest, probleemidest, selgitatakse probleemi olemust ja nõustatakse vanemaid (antakse soovitusi, konkreetseid harjutusi jne.).
- Logopeedilise kabineti õppematerjalide ja vahendite ning erialase kirjanduse kogu täiendatakse õppeaasta jooksul.

10. Eesti keele kui teise keele omandamise põhimõtted ja korraldus

Üldeesmärk: laps omandab eesti keele suhtlustasandil.

Põhimõtted töös muukeelsete lastega:

- Õpetaja planeerib mitte-eesti kodukeelega lapse/laste jaoks nädalakavas sihipäraseid õppetegevused – individuaalne juhendamine, sõnavaratöö jms.
- Mitte-eesti kodukeelega lastega tegeletakse rühmatöö põhimõttel ja individuaalselt.
- Luua lapsele ja kasutada kõiki võimalusi eestikeelse kõne mõistmiseks ja selle kasutamiseks (võimalikult suur kõnepraktika). Lapse tegevuste kommenteerimine (saadab tegevust kõnega).
- Enne, kui laps hakkab keelt kasutama, areneb tal passiivne keeleoskus: laps tunneb sõnad ja väljendid ära, talletab need, harjub kõnes eristama, et need hiljem oma aktiivsesse kõnesse lülitada.
- Lasteaias on lapse emakeeleõpetuse keskne ülesanne õpetada suhtlema. Teist keelt omandades saab toetuda sellele, mida emakeeles juba osatakse.
- Laste eesti keele oskuse arendamine toetub olemasolevatele kõneoskustele, neid edasi arendades. Lastel võib olla õpitavas keeles juba mõningaid eelteadmisi: sõnu, ütlusi. Käsitletava teema puhul on oluline välja selgitada, mida laps juba teab, millised sõnaseosed tal tekivad, et lapsele teada olevaid keelendeid täpsustada ning nende kasutust korrigeerida.
- Kaasata muukeelne laps kõigisse rühma tegevustesse (laulmine, liikumine, käelised tegevused, igapäevased toimingud jne.). Laps omandab keele paremini läbi tema eale vastava mängulise ja vaheldusrikka tegevuse. Arvestada võimalustega, mida pakub igapäevane ümbrus.
- Oluline on arvestada lapsepoolsete soovidega. Lastepoolne algatus aitab aru saada, mis teemadel nad soovivad suhelda/rääkida, vastavalt sellele saab õpetaja oma tegevust planeerida.
- Rühma õppetöös juhendab õpetaja muukeelset last individuaalselt.
- Lapse arengut jälgides ja eeldatavaid tulemusi saavutades lähtub õpetaja vanuseastmete valdkondade eeldatavatest tulemustest.
- Õpetaja keelekasutus on selge, lühike ja konkreetne.

Lapse uurimine (sept.)

- Koostöös rühma õpetajate ja logopeediga selgitatakse välja lapse:
 - eesti keele tase
 - potentsiaal keele omandamiseks (kognitiivse arengu eakohasus)
- Märgitakse üles üldised tähelepanekud lapse arengu kohta.
- Vestluses vanematega selgitatakse välja, missuguse õppekeelega kooli nad soovivad oma lapse panna. Samuti teavitatakse vanemaid nende lapse eesti keele ning kognitiivse arengu tasemest. Kui lapse kognitiivne areng, mis on vajalik keele omandamiseks, pole olnud eakohane, selgitatakse, millised probleemid võivad tekkida lapse arengus, olles sattunud võõrkeelsesse keskkonda.
- Vajadusel koostatakse lapsele individuaalne arenduskava.

Individuaalne arenduskava

- Lapse nimi või nimed
- Vanus
- Millal ja kust laps rühma tuli
- Kodune keel

- Välja tuua valdkonnad, milles vajab tuge – aluseks vanuseastme analüüsi tabel.
- Kirja panna edasise arengu eesmärk, lähtudes erivajadusest – kuhu tahame jõuda.
- Lahti kirjutada meetmed või tegevused ning lapsega töötavate erinevate spetsialistide vastutus – mis tehakse ja kuidas.
- Lapse arengu analüüs õppeaasta lõpus.

11. Õpetaja töö hindamise ja enesehindamise põhimõtted ja korraldus

- Miks hindamine?
 - Võimaldab saada ülevaate lasteaiaõpetaja erialastest oskustest
 - Võimaldab kavandada lasteaiaõpetaja edasist arengut ja koolitust
- Mida hindame?
 - Õpetaja ja lapse vahelist suhtlemist
 - Koostööd lapsevanematega
 - Rühma dokumentatsiooni vastavust nõuetele
 - Lapsest lähtuvate õppe- ja kasvatusmeetodite kasutamist
 - Kasvukeskkonna kujundamist
- Kuidas hindame?
 - Õpetaja kutsestandardi baasil koostatud õpetaja eneseanalüüsi vorm, milles kajastuvad õpetaja enda poolt määratletud parendusvaldkonnad ning tugevused
- Millal hindame?
 - Õpetaja töö hindamine – sisekontroll – õppeaasta jooksul vastavalt tegevuskavale
 - Õpetaja eneseanalüüs – 1 kord õppeaastas aprill – mai
 - Ülevaate-tegevused okt. - märts
- Kes hindavad?
 - Lasteasutuse direktor ja õppealajuhataja (vaatlus, intervjuu, ankeetküsitlus)
 - Lasteasutuse pedagoogiline personal (ülevaategevuse ja ürituste vaatlus ning analüüs)
 - Õpetaja ise – eneseanalüüs
 - Hoolekogu esindajad ja lapsevanemad (ankeetküsitlus, intervjuu)

12. Õpetajate täiendkoolituse põhimõtted ja korraldus

- Õpetajate täiendkoolituse eesmärk on toetada õpetajate ametialast arengut ning kindlustada, et lasteaias töötavad ametialaselt pädevad pedagoogid
- Õpetaja tööalane täiendkoolitus võib toimuda õpetaja iseseisva tööna ja riigi- või munitsipaalasutuses, koolitusloaga erakoolis, era- või avalik- õigusliku juriidilise isiku või füüsilisest isikust ettevõtja juures, kui selle tegevus vastab õpetaja poolt õpetatavale ainele või erialale.
- Õpetajate eneseanalüüsi tulemusel ning koostöös direktori ja õppealajuhatajaga määratletakse iga õpetaja või kogu pedagoogilise personali ühiskoolituse koolitusvajadus.

13. Arendustöörühma töö põhimõtted ja korraldus

- Arendustöörühma ülesanded:
 - Õppekavaga seotud dokumentide läbiarutamine;
 - Toetada ja koordineerida tööd õppekavas esile kerkivate probleemide lahendamiseks;
 - Eeltöö õppe-kasvatustööd puudutavate küsimuste lahendamiseks;
 - Eeltöö dokumentatsiooni koostamiseks ja vormistamiseks, et esitada seda pedagoogilisel nõukogul aruteluks ja kinnitamiseks;
 - Info vahendamine kollektiivile arendustöörühma tegevusest ja tagasiside saamine.
- Arendustöörühma töökorraldus:
 - Töövormiks on koosolek;
 - Koosolek toimub üks kord kuus või vastavalt vajadusele;
 - Arendustöörühma otsused kinnitatakse pedagoogilisel nõukogul;
 - Arendustöörühma koosseisu valib pedagoogiline nõukogu õppeaasta esimesel koosolekul;
 - Vajadusel kutsuda koosolekule lasteaia juhtkonna liikmeid või teisi isikuid;
 - Arendustöörühm teeb kokkuvõtte õppeaastast maikuus, teavitades pedagoogilist kollektiivi tehtud tööst õppeaasta viimasel pedagoogilisel nõukogul;
- Arendustöörühma vastutus:
 - Teha koostööd kogu lasteaia kollektiiviga – info edastamine, arutelud ja dokumentatsiooni tööversiooni koostamine pedagoogilisele nõukogule;
 - Määratud tähtjaks dokumentide esitamine ja vormistamine.

14. Õppekava muutmise ja täiendamise kord

- Õppekava elluviimist hinnatakse üks kord õppeaastas lasteaia tegevuskavasse planeeritud tegevuste täidetuse alusel.
- Õppekava täitmist hindab pedagoogiline nõukogu.
- Muutusettepanekuid võib esitada iga pedagoogilise nõukogu liige.
- Muutusettepanekud jõustuvad ainult pedagoogilise nõukogu 2/3 liikmete positiivse hääletuse tulemusena.
- Muutusettepanekud lisatakse õppekavasse nende olulisust arvestades kohe või uue õppeaasta 1. septembriks.

II OSA

Tartu Lasteaed Piilupesa õppe-ja kasvatustöö sisu

1. Üldoskused

- Mänguoskused
- Tunnetus- ja õpioskused
- Sotsiaalsed oskused
- Enesekohased oskused

Mänguoskused

Rollimäng	Vanus	Eesmärgid
	1,5-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Laps kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi, mälupilte ja teadmisi (nt. kammib juukseid nukul ja endal, sööb- joob ise- söödab joodab ka oma nukku) • Laps matkib täiskasvanu tegevust (nt. triigib, söödab nukke jne.) • Laps valib koos õpetajaga mänguks sobilikke vahendeid • Laps saadab oma tegevust sõnadega sageli ei saada • Laps ehitab täiskasvanu abiga toolidest rongi, sõiduki ja matkib sõidukiga sõitmist- juhtimist • Laps täidab mängus tuttava täiskasvanu rolli- arst, ema, autojuht
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Laps kasutab õppetegevuse käigus õpitud mängulisi toiminguid iseseisvalt (nt. laua katmine + söömistoimingud, nuku riietamine, piletite müümine ja ostmine jne.) • Laps rikastab mängu isiklike kogemuste abil • Laps peab kinni rollitoimingutest ning –suhetest • Laps leiab asendusmänguasju ümbritsevate esemete ja materjalide seast • Laps mängib temaatilisi loovmänge (kodu, arst, juuksur, pood jne)
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Laps mängib 2-3 erineva rolliga mängus. • Laps arendab iseseisvalt mängu sisu edasi, kasutades oma teadmisi ümbritsevast elust.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Laps valib ise rollimängu teema, arendab koos kaaslastega selle sisu. • Laps lepib kokku mängus osalejatega rollide jaotuse ja peab kinni mängulistest suhetest (arvestab rollidevahelisi alluvus-, võrdsus- ja juhtimissuhteid). • Laps kasutab rollile sobivat suhtlusmaneeri.

		<ul style="list-style-type: none"> Laps kajastab mängus osavõtlikkust, hoolitsust, abivalmidust, järjekindlust takistuste ületamisel, vastutustunnet ülesande täitmisel, teeb koostööd. Laps leiab iseseisvalt mänguks sobivaid mänguasju (asendus- ja mõttelisi mänguasju) vajadusel valmistab ise mänguvahendeid.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps algatab ise mängu ja arendab mängu sisu Laps lepib kokku rollide jaotuses Laps suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda kaaslastega kokkuleppele Laps meisterdab vajadusel ise mänguvahendeid
Lavastus- mäng	Vanus	Eesmärgid
	1,5-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps matkib õpetaja abiga lavastusmängu tegelaste liigutusi, žeste, miimikat, häälsusi, sõnu. Laps kasutab õpetaja abiga käpik-, lauateatri- ja näpateatrinukke
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps kasutab mängus rollile iseloomulikke kujundlikke vahendeid (liikumine, häälsused) Laps kujutab elusolendeid ja objekte nende välimuse ja liikumise iseärasuste ning tunnuste järgi Laps matkib ümbritsevast kuuldu, nähtu
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps iseloomustab lavastusmängu tegelasi õpetaja suunavate küsimuste abil. Laps esitab tuttava jutustuse. Laps väljendab rolliga seotud tundeid. Laps kasutab iseseisvalt erinevaid nukke ning maske ja peakatteid. Laps annab edasi muinasjutu või kirjanduspala süžee, kasutades abivahenditena miimikat, žeste, poose, kõnnakut, häälsusi.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps tegutseb julgelt ja koos teistega. Laps mängib tuttavate kirjanduspalade ja muinasjuttude põhjal. Laps väljendab rollile omaseid emotsioone rõõmu, kurbust, hirmu, uudishimu, üllatust, kurjust jne. Laps lavastab omaloomingulisi süžeesid, kasutab loovalt teatrisirmi, dekoratsioone, erinevaid nukke, enda valmistatud mänguasju, kostüümielemente. Laps seob lavastusmänge teiste mänguliikidega.

	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Laps väljendab erinevaid karaktereid • Laps tegutseb koos kaaslastega
--	-------------	--

Ehitusmäng	Vanus	Eesmärgid
	1,5-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Laps laob klotse üksteise otsa ja kõrvuti (tornid, majad jne.) • Laps mängib valminud ehitisega • Laps veab klotse, liiva autoga • Laps kasutab mängus autoteedega vaipa • Laps paneb kokku auto- ja rongiteid • Laps ehitab liivast ja teeb liivavorme
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Laps kasutab mängus erineva suuruse ja kujuga klotse (eesmärgiga saada valmis maja, lennuk, paat, rong vms) • Laps laob klotse horisontaalselt ja vertikaalselt üksteise peale ja kõrvale nii vahedega kui vahedeta • Laps konstrueerib näidise või õpetaja juhendamisel lihtsamaid ehitisi • Laps kasutab ehitusmängus ka teisi mänguasju • Laps ehitab lihtsamaid liivalosse, autoteid (veab selleks vajaliku liiva kohale)
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Laps arvestab ehitise otstarbega, andes edasi iseloomulikke tunnuseid. • Laps valib ehitusele sobiva asukoha. • Laps käsitleb ehitusmaterjali otstarbekalt. • Laps ehitab õpetaja ettenäitamisel ja ka iseseisvalt, teatud teemal, fantaasia põhjal. • Laps kasutab konstruktoreid.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Laps kasutab loovalt erinevaid ehitusmaterjale. • Laps ehitab ettenäitamise, fantaasia, teatava otstarbe ja joonise põhjal. • Laps planeerib ehitust kasutades konstrueerimisalaseid oskusi, teeb koostööd kaaslastega.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Laps jaotab tööülesandeid kaaslaste vahel • Laps ehitab konstruktori skeemi järgi • Laps ühendab/ühitab oma ehituse kaaslaste omadega • Laps rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast

Õppemäng	Vanus	Eesmärgid
	1,5-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps paneb kokku 4-5osalisi puslesid Laps laob mosaiiki kolmest erinevast värvist sarnase järjestusega (nt.valgusfoor) Laps laob üksteise sisse mahtuvaid topse, “matrjoskasid” Laps leiab samasuguse ja teistsuguse pildi, objekti Laps märkab, mis on kadunud, mis juurde pandud Laps lükkab nõõri aukudest läbi Laps rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus jms) järgi Laps leiab samasuguse kujundi, pildi peale-, kõrvuti-, või sisse asetamise teel
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps eristab esemeid nende omaduste (värvus, suurus, materjal) järgi Laps mängib iseseisvalt lihtsamate reeglitega lauamänge Laps täidab (kokkulepitud) mängureegleid Laps kirjeldab mänguks vajalikke esemeid mälu järgi
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps kuulab mängujuhendit ning saab sellest aru. Laps järgib konkreetse mängu reegleid. Laps mängib iseseisvalt lihtsamaid mänge. Laps õpetab kaaslastele mõnda lihtsat õppemängu. Laps eristab esemeid ja nende omadusi nägemise, kuulmise haistmise ja kompimise põhjal. Laps rühmitab esemeid vastavalt nende otstarbele.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps vaatleb, võrdleb esemeid (ka mälu järgi), märkab erinevusi esemete tunnustes, rühmitab esemeid. Laps tunneb kirjelduse põhjal ära tuttavad esemed, looduslikud objektid. Laps moodustab osadest terviku ja oskab teha üldistusi, leida esemetele ühiseid omadusi. Laps organiseerib iseseisvalt mängu 2-4-liikmelistes rühmades, kus järgitakse eelnevalt kokkulepitud reegleid.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps järgib tuttavate mängude reegleid ja seletab neid kaaslastele Laps arvestab mängumaterjalide (vesi, liiv, puit, metall, klaas) omadustega Laps tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma

Tunnetus- ja õpioskused

Tegutsemine ja tegutsemiskindlus	Vanus	Eesmärgid
	1,5-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps tegutseb teistega kõrvuti ja osaleb ühistegevustes. Laps tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega. Laps kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälupilte nii konstruktiivses mängus kui ka lihtsas rollimängus.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps tegutseb iseseisvalt otsese juhendamiset, kuid autoriteetide toel. Laps osaleb ühistegevustes ning teeb koostööd teiste lastega.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps tegutseb lühikest aega iseseisvalt. Laps tegutseb koos eakaaslastega. Laps omandab käitumisnorme ja -reegleid täiskasvanu abiga. Laps reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga. Laps viib lõpuni alustatud tegevuse.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps järgib sotsiaalset rutiini - päevakava, suhtlemine kaaslaste ja täiskasvanutega. Laps tegutseb nii üksi kui koos teistega.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps tegutseb eesmärgistatult/sihipäraselt nii õppetegevustes kui vabamängus. Laps lõpetab alustatud tegevused. Laps reguleerib oma emotsioone ja käitumist kasutades selleks kõnet. Laps tuleb toime täiskasvanute ja eakaaslaste poolt saadud positiivse ja negatiivse tagasisidega.
Tegevuse organiseerimine	Vanus	Eesmärgid
	1,5-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps täidab igapäevaelu rutiini. Laps mängib kaaslastega lihtsamaid igapäevaseid olukordi ja tegevusi.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps planeerib osaliselt oma tegevusi.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps huvitub kõigest uuest ja põnevast ning on seejuures tegevuse organiseerija.

		<ul style="list-style-type: none"> Laps planeerib ja korraldab oma tegevust. Laps oskab abi küsida nii täiskasvanutelt kui ka eakaaslastelt. Laps konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi tegevustes, toetudes olemasolevatele kujutlustele. Laps osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes. Laps kordab varasemaid kogemusi lihtsas rollimängus
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps on aktiivne tegevuse algataja. Laps selgitab kaaslastele reegleid. Laps järgib eelnevalt kokku lepitud reegleid Laps arvestab rollide jaotamisel kaaslaste soovidega.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps keskendub korraga mitmele tegevusele ja viib need lõpule. Laps seab uudsetes olukordades täiskasvanu sõnalise juhendamise järgi eesmärgid ning tegutseb vastavalt. Laps kuulab tööjuhendeid/ ülesandeid ning püüab neid täpselt täita. Laps kasutab oma tegevustes erinevaid mänguliike.
Kõne	Vanus	Eesmärgid
	1,5-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps naudib laulukeste kuulamist ja tunneb huvi raamatute vastu. Laps kuulab ning mõistab lihtsamaid jutukesi, mis seostuvad tema enda kogemustega. Laps mõistab lihtsamat kõnet ka ilma toetava vihjeta. Laps mõistab lihtsamaid ülekantud tähendusi (nt. leiab palli ka siis, kui seda kohe ei näe, toob selle teisest toast). Laps omandab sõnavara, mis võimaldab tal end väljendada. Laps järgib lihtsamaid viisakusreegleid (tervitab, jätab hüvasti, tänab, palub). Laps osaleb (üksiku sõna ütlemisega) dialoogis.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps saadab oma tegevust kõnega (Näiteks jagab ta endale klotsimängu juures häälekalt korraldusi: „Nüüd panen püsti seinad, nüüd ehitan katuse” jne). Laps väljendab end arusaadavalt. Laps esitab küsimusi.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps on aktiivne suhtleja ja oma arvamuse avaldaja.

		<ul style="list-style-type: none"> Laps suudab vestelda asjadest ja sündmustest, mis pole parasjagu käsil. Laps kasutab tegevuse planeerimise ja korraldamise juures sisekõnet. Laps lahendab probleeme, ülesandeid ja saavutab kokkuleppeid, kasutades vajadusel täiskasvanu abi. Laps järgib mitmeastmelisi korraldusi uutes situatsioonides. Laps fantaseerib loovalt.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps väljendab ennast arusaadavalt. Laps kasutab sidusat kõnet. Laps kasutab sisekõnet oma tegevust kavandades. Laps kuulab tähelepanelikult täiskasvanu juttu. Laps osaleb dialoogis, on omandanud sõnavara enese väljendamiseks
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps kasutab kõnet info saamiseks, tegelikkuse adumiseks ning uute teadmiste omandamiseks. Laps väljendab oma tundeid sõnadega ja oskab neid põhjendada. Laps suudab tegutseda suuliste juhiste järgi. Laps huvitub sotsiaalsetest suhetest, räägib endast ning tunneb huvi temaga koos olevate inimeste (laste, täiskasvanute) vastu. Laps loob uusi seoseid eeskju, seletuste, kuulamise ja nägemise kaudu.
Õpioskused	Vanus	Eesmärgid
	1,5-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi, mälupilte ja teadmisi (nt. kammib juukseid nukul ja endal, sööb-joob ise – sööda jooda ka oma nukku). Laps laob klotse üksteise otsa ja kõrvuti. Laps laob üksteise sisse mahtuvaid topse, “matrjoškaid” katsetamise teel (nt. suurust arvestades). Laps paneb kokku 4-5osalisi puslesid. Laps koondab tähelepanu 5-15 minutiks. Laps matkib täiskasvanu tegevust (nt. triigib, sööda nukke jne). Laps kasutab omandatud teadmisi, seoseid ja tegevusi samas situatsioonis ja kontekstis.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps omandab teadmisi nii reaalse olukorra kui kujutluse kaudu.

		<ul style="list-style-type: none"> • Laps kasutab omandatud teadmisi uudses olukorras. • Laps koondab tähelepanu 15-20 minutiks. • Laps jälgib täiskasvanu tegevusi ning matkib nähtut oma mängus. • Laps jaotab tähelepanu mitmele nähtavale ja eristatavale tunnusele (nt. värvus, suurus, kuju). • Laps konstrueerib lihtsamaid ehitisi.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Laps katsetab, avastab ja uurib ning esitab palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta. • Laps omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu. • Laps koondab tähelepanu 20-25 minutiks. • Laps omab ettekujutust numbritest, tähtedest ja sümbolitest. • Laps kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuiitiivselt lihtsamaid meeldejätmise viise (mälustrateegiaid). • Laps oskab vaadelda ja märgata detaile, olulisi tunnuseid, seoseid, ebakõlasid, tuttavaid olukordi ja esemeid kujutavatelt piltidelt.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Laps järgib ühistegevustes reegleid ning suudab neid selgitada. • Laps osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes. • Laps osaleb aktiivselt õppetegevustes. • Laps püüab alustatud lõpetada. • Laps suudab tähelepanu koondada 25 - 30 minutiks. • Laps kordab õpitut meelde jätmiseks.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Laps plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärgi ning lõpetab alustatud tegevused. • Laps loob varasemate teadmiste ja uute teadmiste vahel täiskasvanu abiga seoseid. • Laps saab aru põhjus-tagajärg seosest. • Laps mõistab keerukamaid seoseid, toetudes eelnevatele kogemustele. • Laps koondab tähelepanu 30-35 minutiks. • Laps suudab keskenduda mitmele eesmärgile. • Laps kasutab teadlikult materjali meelde jätmiseks üle kordamise taktikat.

Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

Emotsioonide tajumine väljendamine ja	Vanus	Eesmärgid
	1,5-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps mõistab, et inimestel võivad olla tema omadest erinevad tunded ja emotsioonid. Laps lohutab kaaslast.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps väljendab oma soove, lihtsamaid emotsioone ja seisukohti verbaalselt. Laps saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest. Laps lohutab ja abistab kaaslast. Laps loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps väljendab oma tundeid verbaalselt ja lohutab kaaslast. Laps teab ja järgib lihtsamaid viisakusreegleid.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps väljendab oma emotsioone sobival moel erinevates situatsioonides. Laps mõistab enda ja kaaslaste erinevaid emotsioone.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps tajub ja mõistab enda ning teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses. Laps reguleerib oma emotsioone ja käitumist, kasutades selleks kõnet. Laps mõistab ka mitteverbaalseid väljendusi ja tundeid. Laps tahab end ümbritsevatele kaaslastele rõõmu valmistada.
Eneseteadvus ja MINA areng	Vanus	Eesmärgid
	1,5-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps teab, kas on poiss või tüdruk. Laps teab oma nime. Laps riietub täiskasvanu abiga. Laps kasutab iseseisvalt söögiriistu (kruus, lusikas). Laps püüab oma igapäevastes olukordades tehtud valikuid teostada. Laps tunneb uhkust ja rahulolu uute kordaminekute üle.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps teab ja ütleb oma ees- ja perekonnanime. Laps saab hakkama eneseteenindamisega (sööb, joob iseseisvalt, riietub v.a. lukud nõõrid). Laps ootab oma järjekorda.

		<ul style="list-style-type: none"> Laps märkab soolisi erinevusi.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps ütleb oma ees- ja perekonnanime. Laps teab, millisel aastaajal ta on sündinud. Laps oskab avalikus kohas sobivalt käituda ning teab, mida tohib ja mida mitte.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps ütleb oma ees- ja perekonnanime, pereliikmete ees- ja perekonnanimesid, elukoha. Laps teab, millisel kuul ta on sündinud. Laps tegutseb täiskasvanu suulise juhendamise järgi, korrigeerib oma käitumist vastavalt vajadusele ja palub keerukamates toimingutes abi. Laps mõistab, mis talle huvi pakub. Laps tunnetab enda võimeid erinevate tegevustega hakkama saamisel. Laps kasutab oma teadmisi igapäevastes olukordades, nii uudsetes kui ka tuttavates situatsioonides.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps teab ja ütleb oma sünnikuupäeva. Laps otsib võimalusel probleemi lahendamisel abi täiskasvanult. Laps kontrollib oma tegevust eakohasel tasemel ning räägib oma kavatsustest. Laps tegutseb tuttavates olukordades iseseisvalt ning sõltub vähem täiskasvanust (vanemad, õpetaja).
Koostöö- ja prosotsiaalsed oskused	Vanus	Eesmärgid
	1,5-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps osaleb täiskasvanuga ühistegevustes. Laps järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jäljendab igapäevaelu rolle ja tegevusi. Laps loob sõprussuhteid nendega, kellega on sageli koos. Laps palub vajadusel abi.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps täidab rühma reegleid. Laps arvestab reegleid mängudes ja tegevustes. Laps osaleb ühistegevuses eakaaslastega.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps loob sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos. Laps väljendab oma tundeid ja lohutab kaaslast. Laps märkab reeglite vastu eksimist. Laps julgeb väljendada oma seisukohti ja avaldab oma arvamust.

	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Laps tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti ning arvestab neid käitumises ja vestluses. • Laps on tegevuses orienteeritud tunnustusele ja emotsionaalsele toetusele. • Laps omab välja kujunenud sõprussuhteid. • Laps selgitab kaaslastele reegleid. • Laps järgib reegleid mängudes ja tegevustes. • Laps reguleerib oma käitumist. • Laps kasutab probleemide lahendamisel erinevaid strateegiaid, nt läbirääkimised, kokkuleppe saavutamine, vabandamine, situatsioonist eemaldumine, koosmäng jm.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Laps on hooliv kaaslaste suhtes ja osutab abi. • Laps arutleb lihtsamate eetiliste probleemide üle • Laps järgib üldtuntud reegleid (rühma-, käitumis-, liiklusreeglid jne.) ja arvestab eakaaslastega. • Laps loob sõprussuhteid vastavalt enda vajadustele.

2. Õppe-kasvatustöö valdkonnad, nende eesmärgid, sisu, ja arengu eeldatavad tulemused vanuseastmete kaupa

2.1. Õppe-kasvatustegevuse valdkond Mina ja keskkond

Valdkonna Mina ja keskkond sisu:

- Sotsiaalne keskkond

Mina; perekond ja sugulased; inimese eluring; inimese keha; kodu; lasteaed; kool; ametid; eesti rahva tähtpäevad ja kombad; kodumaa; teised rahvused Eestis; üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; erinevad inimesed; tervise väärtustamine; hammaste tervis; tervislik toitumine; sõprus ja abivalmidus; hoolivus, turvalisus ja tähelepanelikkus; ohutus ja turvalisus;

- Looduskeskkond:

Aastaajad; ilmastik; inimene ja loodus; kodukoha loodus – kodupaiga mets- ja koduloomad, taimed, seened, putukad, veekogud; loomade, lindude, putukate välimus ja käitumine; kalad ja kahepaiksed; valguse, soojust, vee ja toitainete tähtsus taimede ja loomade elus; inimese mõju loodusele;

- Tehiskeskkond:

Ehitised; sõidukid; kodumasinad; liiklus; turvavarustus; jäätmed;

Valdkonna Mina ja keskkond eesmärgid:

- Laps tunneb kodukoha loodust, teab mis on ökoloogiline mõtlemisviis
- Laps tunneb nii kodukoha loomi, linde kui ka populaarsemaid loomi, linde mujalt maailmast
- Laps oskab hinnata inimtegevuse mõju loodusele
- Laps mõistab nii iseend kui ka ümbritsevat
- Laps oskab näha rahvatraditsioonide ja –kommete seost loodusega
- Laps omab süstematiseeritud teadmisi, mis on saadud perekonnas, kultuuriasutuste külastamisel, televisiooni, raamatute vahendusel
- Laps tunneb huvi lastekirjanduse, teatmeteoste vastu

Lapse arengu eeldatavad tulemused Mina ja minu väärtused

Mina (kehaosad, nimi, aadress jne)	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Ütleb küsimisel oma nime. • Teab, kas on poiss või tüdruk. • Osutab küsimisel kehaosale.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Vastab õigesti küsimusele, kas ta on poiss või tüdruk. • Ütleb küsimise korral ees-ja perekonnanime. • Ütleb küsimise korral oma vanuse. • Osutab küsimise korral kehaosadele ning nimetab neid.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab enda soo, nime, vanuse. • Ütleb kõik kehaosad ja teab nende funktsioone.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab enda aadressi.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Tutvustab ennast, öeldes oma nime, vanuse, soo, elukoha, välimusele iseloomulikke tunnuseid.

Minu pere, sugulased,	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab pereliikmeid.

eluring Pere tegemised – töö, hobiaid, puhkus, mäng jne. Pere tähtpäevad – emadepäev, isadepäev, vanavanemate päev, sünnipäevad jne.		<ul style="list-style-type: none"> Vastab küsimustele oma pere liikmete kohta. Nimetab pere liikmete koduseid toimetusi. Räägib küsimuste abil oma sünnipäevast.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Nimetab pere liikmeid. Teab pere liikmete nimesid. Nimetab pere liikmete koduseid toimetusi. Räägib enda ja pere liikmete sünnipäevade tähistamisest.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kirjeldab perekonda, pere liikmeid, vanavanemaid. Teab, et vanavanemad on tema ema ja isa vanemad. Kirjeldab oma pere liikmete koduseid tegemisi ja kohustusi. Teab, millega tegelevad pere liikmed väljaspool kodu (töö, kool, hobiaid, trenn). Kirjeldab oma päeva kodus ja pere tähtpäevade tähistamist Tunneb rõõmu kingituse tegemisest ja kinkimisest.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Nimetab enda lähisugulasi (varasematele lisaks onud, tädid). Jutustab oma vanavanematest – elukoht, tööd, tegemised. Jutustab pere hobiaid ja reisidest. Jutustab kodus peetavatest tähtpäevadest.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Mõistab, et pered võivad olla erinevad. Kirjeldab enda lemmiktegevusi ja huve. Kirjeldab oma pere traditsioone, jutustab neist.

Minu kodu, lasteaed, kool, kodulinn, kodumaa	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Teab, et elab Eestimaal Tutvub mõistega kodu ning nimetab, kes kodus elavad Vastab küsimustele oma kodu kohta Nimetab oma lasteaia ja rühma nime Leiab rühmas oma kapi, voodi, käteräti Nimetab rühma mänguasju Teab rühmakaaslaste ja õpetajate nimesid Teab oma rühma mänguväljakut õues
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Vastab küsimusele oma kodu kohta. Ütleb, kas tema kodu asub linnas või maal. Teab oma kodulinna nime. Nimetab oma rühma ja lasteaia nime. Järgib rühmareegleid. Leiab oma koha rühmas (kapp, voodi, käterätik). Nimetab rühmas olevaid esemeid. Ütleb oma rühmakaaslaste, õpetajate ja õpetajaabi nimesid. Osaleb jõukohasel viisil vanemate laste ja täiskasvanute tegevuses kodumaale tähtsatel päevadel (ruumide kaunistamine, laulude laulmine, peoriie kandmine). Leiab teiste lippude seast Eesti lipu.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Ütleb kodumaa, kodulinna, kodutäna nime. Kirjeldab oma kodu: eramu, korter, talumaja. Ütleb lasteaia ja rühma nime. Kirjeldab enda mängu ja tegevusi lasteaias.

		<ul style="list-style-type: none"> • Teab rühmareegleid. • Ütleb õpetajate nimed. • Tunneb Eesti sümbolikat; sini-must-valge lipp, rukkilill, suitsupääsuke, hümn. • Teab oma rahvust ja keelt. • Teab Eesti naaberriike: Soome, Venemaa ja Läti.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab oma kodus olevaid ruume. • Teab rühma reegleid ja rühma traditsioone. • Kirjeldab erinevaid ameteid lasteaia ja teab nende vajalikkust. • Näitab Eesti kaardilt oma kodukoha, kodulinna • Teab Eesti vabariigi presidendi nime
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Teab kodust aadressi ja telefoninumbrit. • Kirjeldab oma kodukohta ja kodu. • Nimetab ja tunneb oma kodukoha olulisi ehitisi ja kohti. • Kirjeldab lasteaia kodukorda ja rühma traditsioone. • Teab kooli kui õppimise kohta. • Oskab kirjeldada, mille poolest lasteaed koolist erineb. • Nimetab Eesti riigi sümboleid – lipp, vapp, hümn, lill, kivi, lind, kala. • Teab ja nimetab Eesti lähinaabreid – Soome, Läti, Venemaa, Rootsi.

Minu tervis Minu tunded ja emotsioonid, sõprus ja hoolivus, tähelepanelikkus, suhtumine erinevustesse Riietus eri aastaegadel, Tervislikud eluviisid, tervisekasvatus	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Teab käte, keha ja hammaste hooldamise vajalikkust ja vahendeid. • Nimetab toiduaineid ja toite. • Lohutab haigetsaanud kaaslast. • Nimetab küsimise peale oma sõprade nimesid. • Eristab ja nimetab talveriideid ning teab, et talvel on vaja soojalt riietuda.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab küsimise korral oma sõprade nimesid. • Lohutab haiget saanud sõpra. • Nimetab mõne sõbra nime. • Teab ja nimetab käte, keha ja hammaste hooldamise vahendeid. ja nende vajalikkust. • Nimetab mõningaid toiduaineid. • Nimetab erinevaid toite ja toiduaineid, nimetab nende maitset: magus, soolane, hapu, kuum, külm. • Nimetab riietusesemeid vastavalt ilmastikule. • Nimetab tervisele kasulikke ja kahjulikke toiduaineid.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Ütleb kõik kehaosad ja teab nende funktsioone. • Jälgib enesehügieeni (kätepesu, hammaste ja keha pesu, nina nuuskamine) ja täidab sellekohaseid täiskasvanu korraldusi ja soovitusi. • Nimetab tervist hoidvaid tegevusi: piisav uni, tervislik toitumine, kehaline aktiivsus ja meeldivad suhted. • Nimetab toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev. • Teab, millised toiduained on tervislikud ja vähem tervislikud • Kirjeldab oma riietust vastavalt ilmastikule. • Loob püsivamaid sõprussuhteid. • Kirjeldab, milline on hea sõber.

		<ul style="list-style-type: none"> Vastab küsimustele sõbra kohta. On hooliv ja tähelepanelik kaaslaste suhtes. Märkab ja mõistab erinevusi kaaslaste seas.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus. Kirjeldab haigusnähte. Põhjendab, miks on vaja järgida hügieenireegleid. Kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist. Teab tervislikke ja mittetervislikke toiduaineid. Valib riietuse vastavalt ilmale. Loob ja hoiab sõprussuhteid. Kirjeldab sõbraks olemist. Iseloomustab oma sõpra. Arvestab teiste inimeste huvide ja erinevustega. Pakub kaaslastele abi oma võimete ja võimaluste piires. Mõistab oma tegude tagajärgi sõprade suhtes.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kirjeldab, mida tähendab tema jaoks terve olemine. Teab, milline käitumine kahjustab tervist (suitsetamine alkohol, vägivald, ...). Teab, mis on südame ja kopsude kõige olulisem ülesanne ning teab, millised tegevused aitavad neid hoida. Nimetab ja põhjendab, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem, et olla terve. Loob ja hoiab sõprussuhteid. Teab sõpruse tähendust, kirjeldab sõbraks olemist. Teab kuidas olla hea sõber. Kirjeldab tundeid, mis tekivad tülitsetes ja leppides. Käitub kaasinimestega tähelepanelikult ja arvestavalt. Teab nimetada erivajadustega inimeste abivahendeid. Pakub kaaslastele abi oma võimete ja võimaluste piires.

Ametid	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Nimetab mõne isa töö ja töövahendi. Nimetab mõne ema töö või töövahendi. Tutvub ametitega kokk, arst, müüja, õmbleja jne.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Matkib lihtsamaid töövõtteid. Asetab töövahendid kokkulepitud kohta. Nimetab mõne ameti (autojuht, bussijuht, müüja, arst, õpetaja).
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Ütleb, mis tööd teevad ema ja isa. Kirjeldab üldtuntud ameteid ja nimetab tööriistu. Mõistab töötegemise vajalikkust.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Nimetab pereliikmete elukutseid ja ameteid. Kirjeldab erinevaid elukutseid ja nende vajalikkust.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Teab ja kirjeldab erinevaid ameteid ja nende vajalikkust. Mõistab töö ja vastutuse tähtsust. Selgitab (põhjendab) raha otstarvet.

Kultuur – teater, muusika,	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Tutvub lauateatri nukkudega ning jäljendab õpetaja kaasabil näitlemist

kino, muuseumid jne		<ul style="list-style-type: none"> Tutvu käpiknukkudega ning õpib jälgendab õpetaja kaasabil nukuga näitlemist
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Tutvub lauateatri nukkudega ning jälgendab õpetaja kaasabil näitlemist Tutvub käpiknukkudega ning õpib jälgendab õpetaja kaasabil nukuga näitlemist
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Teab, kuidas kinos, teatris või muuseumis käituda. Arutleb õpetajaga teatris, kinos, muuseumis nähtu, kuuldu üle. Nimetab mõne tegelaskuju teatrietenduses, filmis nähtust.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Nimetab teatri ja kino erinevusi. Külastab muuseumi. Käitub kultuuriasutustes üldtunnustatud normide kohaselt.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kirjeldab teatris, kinos, muuseumis nähtut, kuuldut. Käitub kultuuriasutustes üldtunnustatud normide kohaselt.

Rahva-kalendri tähtpäevad, pühad Kombed	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Tutvub jõulupühade tähistamisega seotud mõistetega – küünal, jõulukaunistused, jõuluvana, päkapikk, jõulukuusk, piparkoogid. Tutvub vastlapäeva kommetega – vurr, liu laskmine, vastlakukkel, hernesupp. Tutvub ülestõusmispühade kommetega – munade värvimine, urbade tuppa toomine munade kinkimine ja koksimine.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps nimetab küsimise korral pühade, tähtpäevadega seotud tegevusi. Laps nimetab tegevusi jõulueelsel ajal, nimetab mõne jõulukombe. Laps nimetab mõne jõulutoidu (piparkoogid, verivorst). Laps nimetab munapühade kombeid.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kirjeldab tähtpäevi peres: vanavanemate päev, isadepäev, mardipäev, kadripäev, jõulud, uusaasta, kodumaa sünnipäev, vastlad, sõbrapäev, munapühad, emadepäev, jaanipäev. Kirjeldab tuntuimaid rahvakombeid ja nendega seotud tegevusi.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Nimetab eesti rahva traditsioone ja kombeid. Kirjeldab/ nimetab erinevaid tegevusi ja kombeid rahvakalendri tähtpäevadel. Kirjeldab tähtpäevade tähistamist lasteaias ja rühmas.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Teab tähtpäevi ja nende tähistamise vajalikkust (tarkusepäev, emakeelepäev, lastekaitsepäev jne.). Kirjeldab tähtpäevade tähistamist oma kodus. Nimetab riiklikke pühi ja nende tähistamisega seotud traditsioone Tutvub pildimaterjali abil vana aja kodu ja selle sisustusega. Tutvub pildimaterjali abil vana aja hoonete ja nende otstarbega.

Käitumis- reeglid, ohutus- reeglid Ohutu käitumine kodus, lasteaias, tänaval, looduses 112	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Tervitab, jätab hüvasti, tänab, palub meeldetuletamisel. • Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid).
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Tervitab, jätab hüvasti, palub ja tänab meeldetuletamise korral. • Eristab head ja halba käitumist. • Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nuga, käärid). • Korrastab oma mängu- või töökoha, teab selle tegevuse vajalikkust.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Teab mõistete „õige“ ja „vale“ tähendust. • Teab ja järgib üldtuntud viisakus- ja käitumisreegleid. • Palub vajadusel andeks ja lohutab kaaslast. • Tunneb ja järgib lauakombeid. • Teab mängu- või töökoha korrastamise vajadust. • Teab kohti esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud. • Nimetab tegevusi, mis võivad põhjustada õnnetuse. • Teab, et võõrastega ei tohi kaasa minna.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab ja võrdleb ausat, ebaausat käitumist. • Järgib käitumisreegleid erinevates olukordades (kauplus, teater jne). • Kirjeldab ohtlikku ja ohutut käitumist. • Nimetab hädaabi numbri 112 ning selgitab, millal seda kasutada. • Kirjeldab, kuidas käituda mõnedes ohuolukordades (vigastada saanud kaaslane, vette kukkumine jne.). • Nimetab turvalise käitumise reeglid erinevates keskkondades ja olukordades. • Selgitab (kirjeldab), mida peab tegema, kui ta on eksinud (linnas, poes, mõnes asutuses).
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Teab oma kohustusi ja õigusi lasteaias. • Teab mõistete „ausus“ ja „austus“ tähendust ja käitub vastavalt. • Järgib käitumisreegleid erinevates olukordades (kaupluses, teatris, kirikus, kalmistul jne.). • Teab, kirjeldab ja tunnetab ümbritsevaid ohte (olukordadest, inimestest, keskkonnast, loomadest ja käitumisest põhjustatud ohud). • Teab, millised on turvalise käitumise reeglid erinevates situatsioonides ja keskkondades. • Teab ja kirjeldab, kuidas tegutseda ohuolukordades (vette kukkumine, läbi jää vajumine, tulekahju, põletus jne.). • Selgitab, kuidas käituda eksinuna maal/linnas, metsas.

Looduskeskkond

Koduloomad + lemmikloomad Metsloomad,	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Teab, et osa loomi elab metsas ja osa kodus inimeste juures • Nimetab mõne metslooma, teab tema häälitsust ja

roomajad, Aastaaegade mõju loomadele, Erinevate piirkondade loomad (savanniloomad, külma piirkonna loomad jne.)		kehaosi <ul style="list-style-type: none"> Nimetab mõne kodulooma, teab tema hääletsust ja kehaosi Tunneb vihmaussi ja teab tema liikumist. Teab, et loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps nimetab küsimise korral tuttavat looma ja tema kehaosi. Laps teab, et mõned loomad elavad metsas (metsloom) ja mõned inimeste juures (koduloom). Laps nimetab mõne kodulooma ja nimetab nende kehaosad (kass, koer, hobune, siga, lammas, lehm, küülik). Laps nimetab mõne soojamaa ja külmamaa looma (kaamel, lõvi, tiiger, krokodill; jääkaru, hüljes)
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Nimetab koduloomi ja lemmikloomi, kirjeldab nende välimust Teab koduloomade vajalikkust inimesele Nimetab kodukoha metsloomi ja kirjeldab nende välimust ning elupaika Võrdleb sisalikku ja madu Tunneb pildilt ära rästiku Teab, kuidas mõjutab ilmastik ja erinevad aastaajad loomade elu Nimetab savanni/džungliloomi ja kirjeldab nende välimust ja elupaika Nimetab külma piirkonna loomi ja kirjeldab nende välimust ja elupaika
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Nimetab mõningaid lemmikloomi, kirjeldab, kuidas nende eest hoolitseda Kirjeldab metsloomade toiduahelat (kes keda sööb) Nimetab Eestis elavaid madusid (rästik, nastik, vaskuss) Nimetab loomadele iseloomulikke tegevusi vastavalt aastaajale (talveuni, selle vajalikkus jne) Nimetab erinevaid savannis ja külmas piirkonnas elavaid loomi. Nimetab mujal elavate loomade elupaiku (kaamel-kõrb, ahv-džungel, jääkaru-põhjapoolus)
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Teab, kuidas viga saanud või inimese hüljatud looma aidata Teab loomade käitumise erinevusi eri aastaaegadel (talveuni, pesaehitus, poegade kasvatamine) Nimetab kodukoha kodu- ja metsloomi, kirjeldab nende välimust Nimetab loomade iseloomulikke tegevusi olenevalt aastaajast

Kodulinnud	Vanus	Eesmärgid
Rändlinnud	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Tutvub paigalindudega – tihane, vares, varblane, leevike. Osutab küsimise peale linnu kehaosadele – nokk, pea, kere, tiivad, saba Teab kodulindudest kana, kukke, tibu.
Paigalinnud		

Lindude toidulaud Lindude tähtsus inimestele		<ul style="list-style-type: none"> Teab, et rändlinnud lahkuvad sügisel ja naasevad kevadel
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Nimetab kodulindudest kana, kukke, tibu. Saab aru mõistest rändlind (kuldnokk). Nimetab küsimise korral tuttava rändlinnu (rasvatihane, leevike, kurg, pääsuke). Saab aru mõistest paigalind ja nimetab mõne (varblane, tuvi, vares). Nimetab lindude kehaosi. Teab, et sügisel mõned linnud lendavad soojale maale.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Nimetab kodulinde, teab, miks nad on inimesele kasulikud Nimetab rändlinde: valge-toonekurg, hani, luik, suitsupääsuke Teab, miks linnud sügisel ära lendavad, kuidas aastaajad mõjutavad lindude elu Nimetab paigalinde: varblane, leevike, rasvatihane, hakk, vares Teab, kuidas saab inimene talvel linde aidata, millega toita. Teab, miks on linnud inimesele kasulikud ja miks on vaja nende elu- ja pesapaiku kaitsta
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Nimetab erinevaid rändlinde Nimetab erinevaid paigalinde. Kirjeldab ränd- ja paigalindude erinevat eluviisi. Selgitab, miks on vaja linde talvel toita Nimetab, mida võib ja mida ei või lindude toidulauale panna.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Teab ja kirjeldab lindude käitumise erinevusi erinevatel aastaegadel (rändlinnud, pesaehitus, poegade toitmine) Nimetab kodukoha kodulinde, metsalinde, kirjeldab nende välimust

Putukad ja ämblikud	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Tunneb ära tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane, liblikas) ning ämbliku
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps oskab nimetada tuttavaid putukaid (lepatriinu, sipelgas, mesilane, liblikas)
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Nimetab putukaid: mesilane, sipelgas, liblikas, mardikas, lepatriinu, kiil, sääsk, kärbes Kirjeldab putukate välimust Eristab ämblikku ja putukaid jalgade arvu järgi
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kirjeldab erinevate putukate välimust. Tunneb kirjelduse järgi erinevaid putukaid.
	6-7aastased	

Kalad ja kahepaiksed	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Tunneb kala ja teab tema elukeskkonda Tunneb konna ja teab tema häälotsust ja liikumist
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps leiab pildilt kala, konna; nimetab nende kehaosi ja elupaiga. Laps vaatleb kalu akvaariumis.

	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Teab kodukoha olulisimat veekogu – Emajõgi • Kirjeldab kalade elukeskkonda • Nimetab kalu: heeringas, lõhe, latikas, räim, ahven • Teab, et konn on kahepaikne, põhjendab, miks konn kahepaikne on.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab erinevaid Eesti vetes elavaid kalu • Teab, et kalad on röövkalad (söövad teisi kalu) või lepiskalad (söövad taimi)
	6-7aastased	

Taimed Puud Põõsad Lilled Seened Saadused aias, põllul metsas	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Teab, et taimed vajavad kasvamiseks vett ja toitu. • Tunneb aedvilju nimetuse, välimuse ja maitse järgi • Tunneb puuvilju nimetuse, välimuse ja maitse järgi. • Tunneb lille ja näitab küsimisel õit, vart, lehte. • Tunneb puud ja näitab küsimisel oksa lehte, okkaid, tüve, käbisid, tammetõrusid, kastanimune
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Laps teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu. • Laps oskab nimetada osutamisel tuttavaid kevadlilli (lumikelluke, sinilill, ülane, võilill, tulp). • Laps mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks. • Nimetab taime osi (õis vars, leht, juur) • Laps eristab tuntumaid puu- ja aedvilju välimuse ning nimetuse järgi. • Laps tunneb ja nimetab õuealal kasvavat kaske, kuuske, tamme ja nimetab puu osi. • Laps eristab puud ja põõsast. • Laps eristab kuju, värvuse ja maitse järgi porgandit, kartulit ja kapsast. • Eristab kuju, värvuse ja maitse järgi kurki, tomatit ja õuna.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab ja kirjeldab lasteaia ümbruse puid, põõsaid, lilli. • Nimetab ja kirjeldab puu- ja köögivilju. • Nimetab metsamarju: pohl, maasikas, vaarikas, mustikas, jõhvikas. • Nimetab mõne seene: riisikas, pilvik, puravik, kukeseen, kärbseseen. • Teab, et seened võivad olla söödavad ja mitesöödavad, sealhulgas mürgised
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab ja kirjeldab tuntumaid puid ja põõsaid ning nende vilju lasteaia /kodu ümbruses. • Nimetab aias ja metsas kasvavaid marju ja seeni. • Nimetab kirjelduse ja maitse järgi erinevaid puu- ja juurvilju. • Nimetab erinevaid lasteaia õuel ja pargis kasvavaid lilli ja taimi. • Nimetab erinevaid poes müüdavaid mittekodumaiseid juur- ja puuvilju.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab teravilju, mida kasutatakse söögiks või mis kasvavad kodukoha lähedal põldudel – nisu, rukis,

		kaer, oder. <ul style="list-style-type: none"> Kirjeldab õpitud taimi, puid, põõsaid oma sõnadega konkreetse tunnuse (leht, õis, vili) järgi
--	--	---

Ilm Aastaajad, Ilmastik Tööd eri aastaaegadel	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Nimetab mõned sügisele, talvele, kevadele ja suvele iseloomulikud tunnused. Nimetab erinevaid ilmastikunähtusi.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Nimetab erinevaid ilmastikunähtusi. Nimetab talve, sügise, kevade ja suve iseloomulikke nähtusi ja tegevusi (talvel sajab lund, on külm-talvelõbud; suvel saab ujuda ja on soe- suvelõbud; sügisel värvuvad lehed). Nimetab mõne sügis- ja kevadtöö aias ja põllul.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kirjeldab ilmastikunähtusi. Nimetab ja kirjeldab kõiki aastaaegu. Kirjeldab erinevaid tegevusi ja mängu eri aastaaegadel. Kirjeldab erineva temperatuuri mõju loomadele, taimedele ja inimesele.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kirjeldab aastaaegade erinevusi. Kirjeldab aastaajale iseloomulikke tegevusi. Kirjeldab lõbusaid tegevusi erinevatel aastaaegadel. Kirjeldab erinevaid loodusnähtusi (rahe, äike jne)
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kirjeldab oma sõnadega loodust ja inimesi erinevates tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring Seostab muutusi looduses aastaaegade vaheldumisega ja kirjeldab neid muutusi Selgitab ilmastikunähtuste seost aastaaegadega

Maa Õhk Päike Vesi Maailmaruum	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Tutvub taeva, päikese ja kuuga Teab, et päike paistab päeval ja annab valgust ja soojust. Teab, et öösel on pime ja taevast paistab kuu.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps oskab küsimise korral iseloomustada ööd (on pime) ja päeva (on valge). Laps teab, et öösel on taevast tähed ja kuu; päeval päike, pilved) Laps nimetab vee omadusi (läbipaistev, maitseta ja vett juuakse)
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Teab, kuidas meid mõjutab päike. Nimetab ja kirjeldab erinevaid elukeskkondi (maa, õhk, vesi) Teab, et maa tiirleb ümber päikese.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Selgitab vee, valguse, toitainete ning õhu tähtsust inimestele, loomadele, taimedele. Tutvub kosmose/ maailmaruumiga Teab, et ümber päikese tiirleb veel planeete peale Maa. Tutvub gloobusega (maismaa, ookean, meri, kõrb)
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Selgitab vee, valguse, toitainete ning õhu tähtsust inimestele, loomadele, taimedele. Teab, et kuu on Maa kaaslane ning tiirleb ümber Maa.

Tehiskeskkond

Liiklus Sõidukid, vajalikud masinad, transport Liiklusohutus, turvalisus tänaval ning sõidukis	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Teab mõisteid „kõnnitee“ ja „sõidutee“. • Teab eriotstarbelisi sõidukeid • Nimetab erinevaid sõidukeid ja nende osi: rattad, rool, kast, kabiin, aknad, uksed jne. • Tunneb valgusfoori ja teab valgusfoori värvide tähendust. • Tutvub ülekäiguraja ehk sebraga.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Laps nimetab küsimise korral sõidukeid (sõiduauto, buss, rong, lennuk, laev, traktor, kraana). • Laps nimetab auto osi. • Laps teab valgusfoori ja selle tulede tähendust (punane, kollane, roheline). • Laps teab mõisteid sõidutee ja kõnnitee. • Laps teab liiklusvahendeid ja eriotstarbelisi sõidukeid (kiirabi, tuletõrje). • Teab, et jalgrattaga sõites on vaja kanda kiivrit. • Laps teab helkuri kasutamise vajalikkust.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Teab, kust ja kuidas sõiduteed ületada (ülekäigurada ja märk). • Tunneb bussipeatuse märki • Teab valgusfoori tulede tähendust. • Kirjeldab erinevaid sõidukeid ja teab nende otstarvet. • Teab eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust. • Teab turvavöö ja turvatooli vajalikkust sõidukis. • Teab, miks on helkur vajalik.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab mõningaid liiklusemärgi ja nende tähendust (ülekäigurada, kergliiklustee, kõnnitee, jalgrattatee, raudtee ülesõidukoht). • Nimetab ja kirjeldab, milleks vajatakse eriotstarbelisi sõidukeid (kraana, prügi-, postiauto jne.) • Kirjeldab, kuidas ületada ristmikku. • Kirjeldab ratta/ rula/ rulluiskudega sõitmise turvavarustust ja ohutust. • Kirjeldab, kuidas käituda ühissõidukist väljumisel • Põhjendab, miks on vaja liikluseeskirju täita. • Põhjendab, miks on pimedal ajal helkurit vaja.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Teab liiklemise erinevusi linnas ja maal • Teab rulluiskude ja rulaga sõitmise reegleid • Teab, kuhu kinnitada helkur/ helkurribad • Kirjeldab oma teekonda kodust lasteaeda

Hooned ehitised	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb oma kodu ja lasteaeda.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Laps tunneb ära oma kodu ja lasteaia ning tuttavad teenindusasutused (kaubamaja, haigla, rongijaam, raekoda) • Laps teab, et hooned, ehitised on kõrged ja madalad.

	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kirjeldab erinevaid hooneid nende kasutuse järgi: elumaja, koolimaja, teatrihoone, kirik, laut, lasteaed, raekoda, hotell, kaubamaja jm.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Nimetab ehitamiseks vajalikke materjale. Nimetab teenindusasutusi, mida ta on külastanud. Selgitab, milleks tema poolt külastatud teenindusasutused kasulikud on.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Nimetab teenindusasutusi ja teab nende vajalikkust Teab kodukoha olulisemaid ehitisi (raekoda, kirikud, koolid jne)

Kodumasinad,	Vanus	Eesmärgid
Ohutus nendega opereerimisel	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Nimetab küsimisel mõne kodus kasutatava kodumasinana või elektroonikaseadme. Teab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (käärid, nuga)
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps oskab küsimise korral nimetada kodus kasutatavaid kodumasinaid ja elektroonikat (kell, pliit, külmkapp, pesumasin, televiisor, arvuti jm) Laps teab, et kodumasinad on ohtlikud masinad.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kirjeldab kodumasinaid ja koduelektronikaseadmeid ning teab nende otstarvet. Teab, et kodumasinad võivad olla ohtlikud.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Nimetab oma kodus kasutatavaid kodumasinaid ja elektroonikaseadmeid. Kirjeldab ohutut käitumist kodumasinatega töötamisel.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kirjeldab ohutut käitumist kodumasinatega töötamisel

Loodushoid	Vanus	Eesmärgid
Jäätmed Taaskasutus Õhusaaste	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Teab, et lilli nopitakse vaasi panekuks. Teab, et praht tuleb viia prügikasti. Tutvub taaskasutuse võimalustega.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Laps tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest. Laps nimetab osutamise korral metsa, muru, puud ja lille. Laps teab, et loodust peab hoidma. Laps leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kohta (prügikast, prügikott, ämber) Laps teab, et prügi visatakse selleks ettenähtud kohta.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Teab, kuidas loodust hoidvalt käituda: ei viska prügi maha, ei murra oksa, ei tee lärmi Hoiab enda ümber puhtust nii looduses kui kodus ja mujal Mõistab, miks on vaja joogivett kokku hoida Teab, et inimene saab talvel loomi aidata Teab, miks on vaja prügi sorteerida. Teab, mis on taaskasutus. Teab, miks me vajame puhtast elukeskkonda: maa, õhk, vesi.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kirjeldab inimese tegevuse mõju loodusele Põhjendab prügi sorteerimise vajalikkust Kirjeldab, kuidas hoolivalt käituda kodu ümbruses ja looduses

		<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab mõningaid tegevusi, kuidas inimene saab loomi aidata • Nimetab mõningaid taaskasutatavaid materjale – mida saab millestki teha (riie, klaas, plast, metall, paber). • Nimetab peamisi õhu saastajaid (autod, majade kütmine)
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Kirjeldab, millised on inimtegevuse positiivsed ja negatiivsed mõjud tema koduümbruse loodusele • Teab, miks on vaja prügi sorteerida • Kirjeldab asjade korduva kasutamise võimalusi • Mõtestab asjade säästliku kasutamise vajalikkust • Sorteerib lihtsamat prügi (pudelid, paber, olmeprügi)

ÕPITULEM

- Laps tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huve jms
- Laps kirjeldab oma kodu, perekonda, peretraditsioone
- Laps nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid
- Laps nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone
- Laps mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused
- Laps oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku
- Laps julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui neis osalemine kahjustab teda ennast ja teisi või on ohtlik
- Laps järgib isikliku hügieeni nõudeid, sh hammaste hoidmist ja hooldamist
- Laps suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning käitub seda säästvalt
- Laps oskab õite ja lehtede järgi eristada 6- 7 rohttaime, metsas, niidul, aias
- Laps tunneb lasteaia või kodu lähedal 5- 6 kasvavat puud
- Laps tunneb 3- 4 seeneliiki, 2- 3 liiki metsamarju, 2- 3 liiki teravilja
- Laps tunneb 2- 3 liiki mürgiseid taimi
- Laps tunneb õpitud loomi, ränd- ja paigalinde, putukaid
- Laps tunneb õpitud põhja- ja lõunamaa loomi, nende erinevusi, elukeskkonda
- Laps kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring
- Laps selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ja õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad
- Laps selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päevavaheldumisest
- Laps mõistab ning märkab enda ja teiste mõju ja tagajärgi keskkonnale
- Laps kirjeldab võimalikke ohte kodus, liikluses, veekogul jm
- Laps saab aru liikluseeskirjade täitmise vajalikkusest
- Laps teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita

2.2. Õppe-kasvatustegevuse valdkond Keel ja kõne

Valdkonna Keel ja kõne õppe-kasvatustegevuste alaliigid ja sisu:

▪ KUULAMINE JA KÕNELEMINE

Lastekirjandus: kirjanduspala lugemine või jutustamine; luuletuse õpetamine või esitamine; pildi-, elusolendi-, eseme-, nähtusevaatlus; õppevestlus; õppemäng; laste jutustamine: süžeeplilt, pildiseeria, isiklikest kogemustest jutustamine, ümberjutustus, fantaasiajutt; lavastusmängud; nukumängud; sõna- ja situatsioonimängud;

▪ LUGEMINE JA KIRJUTAMINE

Lugemisoskuse eeldused: optiline tajumise, kinesteetiline tajumise (sõnade, sõnaühendite järelkordamine, kiirkõne harjutused jne.), rütmitaju, mälu, tähelepanu, foneemikuulmine, foneemitaju, loetu mõistmine; hääldamisharjutused; häälikanalüüs; häälik- foneemanalüüs; lauseõpetus; peenmotoorika arendamine (käte- ja sõrmelihaste harjutused), kirjaeelharjutused: mustrite ladumine; käeliigutused õhus ja paberil jm; tähtede nimed; töö liikuva aabitsaga; sõnade lugemine, sõnade kirjutamine;

Valdkonna Keel ja kõne eesmärgid

- Laps kasutab kõnes nimi-, tegu- ja omadussõnu ning enamkasutatavaid määrsõnu
- Laps kasutab asjade õigeid nimetusi
- Laps vastab küsimustele sõnadega, mitte žestikuleerides
- Laps tunneb huvi lasteraamatute vastu, kuulab tuttavaid ja uusi kirjanduspala
- Laps jälgib ja saab aru kirjanduspala süžee arengust
- Laps saab aru kirjanduspalades kasutatavast mõistukõnest (allegooria), fantastilistest moondumistest
- Laps paneb tähele kirjanduspalades kasutatavaid kordusi, vanasõnu, kõnekäände
- Laps eristab juttu, muinasjuttu, luuletust
- Laps analüüsib kirjanduspala ja leiab analoogseid situatioone elus
- Laps keskendab tähelepanu esemete, mänguasjade, piltide, lavastusmängude vaatamisel jne
- Laps teostab häälikuanalüüsi
- Laps vestleb kaaslase ja täiskasvanuga
- Laps jutustab toetavate küsimuste abil
- Laps tuleb toime ümberjutustuse, jutu lõpetamise, pildi kirjeldamise, oma kogemustest jutustamisega
- Laps oskab lauseid laiendada
- Laps kasutab kõnes arvsõnu
- Laps tunneb joonistähti
- Laps mõistab loetud sõnade tähendust

Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseastmeti

Suhtlemine keelekasutus suhtlusolukorras, jutustamisoskus, teksti mõistmine	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Vastab täiskasvanu küsimusele Kes? Mis? • Vastab täiskasvanu küsimusele Mida teeb? 1-2sõnalise ütlusega. (nt. <i>Kus isa on? – Issi töö!</i>) • Vastab täiskasvanu küsimusele häälitsuse või 1-2sõnalise ütlusega. (nt. <i>Mis häält teeb kass? -</i>

		<p><i>Njäu,)</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Osutab täiskasvanu küsimisel esemele, asjale, mida temalt küsitakse. (<i>Näita, kus on pildil auto?, Kus on auto (mänguasi teiste seas)</i>) • Osutab täiskasvanu küsimisel tegevusele, mida temalt küsitakse. (<i>Näita, kus karu magab? – laps osutab sellele pildile, kus on magav karu, osutab magavale karule (mänguasi)</i>)
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Algatab ise aktiivset suhtlust. • Suhtleb aktiivselt eakaaslastega koostegEVuses. • Küsib täiskasvanult küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta. • Kommenteerib enda ja kaaslaste tegevust. (mida tehti) • Räägib 2-3 lausega mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest tegevusest. • Jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta 1-2 lausungit.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Vastab täiskasvanute ja kaaslaste küsimustele. • Küsib õpetajalt/kaaslaselt lihtsamaid küsimusi (<i>Mis värvi on auto? Kus on käärid?</i>). • Vastab küsimusele täislausega. • Vahtab vesteldes muljeid oma kogemuse põhjal. • Esitab tunnetusliku sisuga küsimusi. (<i>Miks ta nii tegi?, Missugune tugu tal on? (Empaatiavõime)</i>) • Jutustab pildi või teema järgi, vajadusel küsimuste abil, lihtlausetega. • Kasutab õigesti viisakusväljendeid. • Mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemusega.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Räägib iseendast ja esitab küsimusi täiskasvanute kohta (<i>Kus ja kellega ta elab?</i>) • Kasutab ja mõistab suhtlemisel nalja, narritamist. (<i>vihje: näiteks on narritamine eesti rahvajuttudes, liisusalmides</i>) • Püsib teemas, vajadusel läheb kaasa teiste algatatud teemamuutustega. • Annab edasi kuulnud teksti sündmuste järgnevust, põhjusi ning tegelaste käitumist täiskasvanu suunavate küsimuste abil. (<i>ümbertjutustus</i>) • Jutustab pildi või oma kogemuste põhjal täislausetega. • Jutustades seob lausungeid/lauseid sõnadega <i>ja siis, siis, ja</i>. • Suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab sellele hinnanguid (<i>teeb vahet õigel ja vääril käitumisel</i>)
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Tuleb toime nii eakaaslastega kui ka täiskasvanuga suheldes. • Arvestab kaassuhtlejat ja suhtluspaika. • Valib intonatsiooni vastavalt vestluskaaslasele või olukorrale.

		<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid. • Leiab kirjanduspalast seoseid eluliste olukordadega. • Jutustab toetavate küsimuste abil. • Tuleb toime ümberjutustuse, jutu lõpetamise, pildi kirjeldamise, oma kogemustest jutustamisega. • Jutustab olu- ja tegevuspiltide järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi, andes edasi põhisisu ja olulised detailid. • Tuletab mõttelüngaga tekstis iseseisvalt puuduva info (<i>õpetaja alustab lauset, laps lõpetab; õpetaja ütleb lause, milles on üks sõna puudu, laps ütleb sobiva sõna</i>). • Kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördevorme ainsuses ja mitmuses. • Saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida (<i>mõistab korraldusi</i>). • Suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda. • Jutustab pildi, illustratsiooni, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid ning vahendab ka oma tundeid.
--	--	--

Grammatika	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab kõneldes 1-2sõnalisi ütluseid (fraase) • Ühendab nimisõna tegusõnaga. (<i>Emme sööb vms.</i>)
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab kõnes eri tüüpi lihtlauseid, sh koondlauseid. • Kasutab kõnes lihtsamaid suhteid väljendavaid rindlauseid; ja aga • Kasutab kõnes õigesti tegusõna lihtmineviku vorme; sõitis, laulsid
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab kõnes liitlauseid • Ütleb lauses sõnu õiges käändes, pöördes, ajavormis. • Kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid. (<i>suur-suurem-kõige suurem</i>).
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab kõnes õigesti saava (kelleks? Milleks?) ja rajava (kelleni? Milleni?) käände vorme • Märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (<i>taotluslikult vääralt öeldud vormid, loeb vs lugeb</i>) • Kasutab kõnes enamasti õigesti umbisikulist teguviisi (loetakse, pesti jne) (kommentaar - <i>igapäevases kõnes, vajadusel õpetaja korrigeerib</i>)
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Muudab täiskasvanu eeskujul sõna vältestruktuuri. • Kasutab kõnes põhjus- tagajärg seostest rääkides põimaluseid, kasutades väljendeid „...“, „sest ...“, „kui ...“, „siis“, „...“, „et ...“.

Sõnavara	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab nimi- ja tegusõnu. • Väljendab kahe sõnaga omandisuhet. (<i>Ema kleit, minu auto</i>) • Esitab lühiluuletusi ja laulumänge täiskasvanu abiga

		<p>(kommentaar - sõnavara laieneb rütmi kaasabil)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ütleb oma nime
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Mõistab ja kasutab kõnes nii üld-kui ka liiginimetusi (kuusk, kask-puud; tuvi, kajakas- linnud) • Kasutab kõnes objektide osade/detailide nimetusi (käpad, saba, rool) • Kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (tuttmuks, kalgumägi)
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Mõistab erinevaid tundeid väljendavat sõnavara. (<i>mure, kurbus, valu, rõõmus, naljakas</i>) • Kirjeldab loodust ja loomi erinevate omadussõnadega. • Kasutab kõnes mõningaid vastandsõnu (<i>pikk-lühike, suur-väike, ilus- inetu</i>) • Moodustab etteantud sõnadest liitsõnu. (<i>õun+puu=õunapu</i>)
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab kõnes õigesti aega väljendavaid määrsõnu, nagu <i>eile, täna, homme</i> • Tutvub samatähenduslike sõnadega ja kasutab neid kõnes • Mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (nt sõidukid, elusolendid, kehaosad jne.)
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Vastab küsimustele sõnadega, mitte žestikuleerides. • Kasutab asjade õigeid nimetusi. • Mõistab abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (nt sõidukid, elusolendid, kehaosad jne.) • Kasutab õigesti aja- ja ruumisuhteid. • Kasutab kõnes arvsõnu. • Oskab lauseid laiendada. (<i>auto sõidab – sinine auto sõidab – sinine auto sõidab linna</i>) • Kasutab kõnes liitlauseid. • Kasutab kõnes nimi-, tegu- ja omadussõnu ning enamkasutatavaid määrsõnu. • Liidab ja tuletab analoogia alusel tuttavas kontekstis keelenorme järgides sõnu. (<i>kapsas+pea = kapsapea, suitsu + ahi, vorst, sink, kala, sammak jne</i>) • Kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördvorme ainsuses ja mitmuses. • Valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara.

Hääldamine	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Treenib kõneaparaati (<i>artikulasiooniharjutused – puhumised ning harjutused huultele, keelele, põskedele</i>) • Hääldab sõnades õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid (<i>a, e, i, o, u, p, m, t, l</i>) <p>Selles vanuses on oluline - kuulmistaju arendamine – õpetaja räägib selgelt, aeglaselt ning lühilausetega.</p>
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab kõnes tuttavaid 2-3 silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris. • Hääldab sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (<i>-nt, -lt, -mp</i>)

	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Hääldab sõnu õigete sõnalõppudega, Matkib mitmesuguseid helisid (<i>auto, rong, loomahääled jne.</i>) Hääldab õigesti emakeele häälikuid (<i>välja arvatud S, K, R</i>) Eristab kuulmise järgi samadest, ent erineva pikkusega häälikutest sõnu ja leiab vastava kujutise pildilt. Reguleerib tegevussituatsioonides hääle tugevust
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kordab ja hääldab ise õigesti kõiki emakeele häälikuid Kordab ja hääldab ise õigesti tuttava tähendusega sõnu
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Hääldab eesti keele häälikuid õigesti. Kuuleb sõna kõiki häälikuid õiges järjekorras.

Kirjalik kõne Lugemine, kirjutamine, lastekirjandus	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Vaatab koos täiskasvanuga pildiraamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamisega pildile või üksiku sõna ütlemisega pildi kohta. Esitab lühiluuletusi ja laulumänge täiskasvanu abiga
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Tunneb täiskasvanu häälimise või rõhutatud hääldamise järgi kuulmise teel ära hääliku häälikute reas. Tunneb ära ja nimetab üksikuid tähti. Matkib lugemist ja kirjutamist, kritseldades kriidi või pliiatsiga.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Teab peast 4realist luuletust/ liisusalmi. Teeb kirja eelharjutusi - joonistab kontuuri järgi, joonistab mustreid Teab peast mõnda mõistatust Tunneb täishäälikuid (<i>välja arvatud täpitähed</i>)
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Tutvub mõistetega sõna ja lause Tutvub mõistetega häälik ja täht Teab, et eesti keeles on täis- ja kaashäälikud Tunneb joonistähti Joonistab õhus tuttavaid/õpitud joonistähti Häälib täiskasvanu abiga 1-2 silbilisi sõnu Mõistab häälitud sõnade tähendust Määrab hääliku asukoha sõnas - alguses, lõpus ja sees Leiab lause alguse ja lõpu Kordab täiskasvanu järel eri häälikupikkusega kahest sõnast koosnevaid ridu (<i>nt koli-kolli (II, III v) sild-silt</i>) Tunneb ära tuttava kirjapildi (<i>nt poe- tänavanimed, sildid, oma nimi</i>) Täidab lihtsamaid töölehti/ teeb kirjaeelharjutusi Tutvub mõistu-, nalja- ja rahvajuttudega
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kasutab mõisteid häälik ja täht, teab, et häälikud ja tähed moodustavad sõna. Kasutab mõisteid sõna, lause. Eristab täis- ja kaashäälikuid. Kirjutades märgib õigesti 1-2silbiliste sõnade

		<p>häälikstruktuuri.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mõistab loetud sõnade tähendust. • Saab aru kirjanduspalades kasutatavast mõistukõnest (allegooria), fantastilistest moondumistest. • Teostab häälikuanalüüsi: <ul style="list-style-type: none"> ○ Häälib õigesti 1-2silbilisi sõnu. ○ Eristab lühikest ja pikka häälikut. ○ Eristab sõnas kuulmise järgi teistest pikemat häälikut. ○ Eristab sõnades häälikuid ja määrab nende järjekorra. • Tunneb kõiki eesti keele joonistähti. • Nimetab ja kirjutab enamikku tähti. • Veerib 1-2-silbilisi sõnu, saab sõna tähendusest aru. • Kirjutab joonistähedega 1-2-silbilisi sõnu ühekordsete ja tugevate sulghäälikutega. • Laob 1-2silbilisi sõnu liikuvasse aabitsasse • Tunneb huvi lasteraamatute vastu, kuulab tuttavaid ja uusi kirjanduspalu. • Jälgib ja saab aru kirjanduspala süžee arengust. • Paneb tähele kirjanduspalades kasutatavaid kordusi, vanasõnu, kõnekäände. • Eristab juttu, muinasjuttu, luuletust (<i>tunneb ära luuletuse ja muinasjutu kui kirjandusžanri</i>). • Teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.
--	--	--

ÕPITULEM :

- Laps tuleb toime nii eakaaslastega kui ka täiskasvanuga suheldes
- Laps arvestab kaassuhtlejat ja suhtluspaika
- Laps suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda
- Laps jutustab pildi, kuulnud teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid ning vahendab ka oma tundeid
- Laps kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid
- Laps kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördevorme ainsuses ja mitmuses
- Laps valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajaduse korral ise sõnu moodustada
- Laps hääldab eesti keele häälikuid õigesti
- Laps kuuleb sõna kõiki häälikuid õiges järjekorras
- Laps saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida
- Laps oskus sõnu häälikhaaval hääldada
- Laps eristab sõnades häälikuid ja määrab nende järjekorra
- Laps eristab lühikest ja pikka häälikut
- Laps tunneb kõiki eesti keele tähti
- Laps eristab täis- ja kaashäälikuid
- Laps loeb kokku 1-2-silbilisi sõnu, saab sõna tähendusest aru
- Laps kirjutab joonistähedega 1-2-silbilisi sõnu
- Laps teab peast emakeelseid luuletusi ja laule

2.3. Õppe-kasvatustegevuse valdkond Eesti keel kui teine keel

Valdkonna Eesti keel kui teine keel sisu:

- Kuulamine
- Kõnelemine
- Eesti kultuuri tutvustamine

Valdkonna Eesti keel kui teine keel eesmärgid:

- Laps tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu
- Laps soovib ja julgeb suhelda eesti keeles nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega
- Laps tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest
- Laps kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtluses

Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseastmeti

Eesti õppekeele rühmas vastavad arengu eeldatavad tulemused õppekava valdkondade eeldatavatele tulemustele vastava vanuserühma piires.

ÕPITULEM

- Laps mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet
- Laps tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid, mõistab neid ja kasutab oma kõnes
- Laps saab aru eestikeelsetest korraldustest ja toimib nende järgi
- Laps saab aru lihtsamast küsimusest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires
- Laps kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid
- Laps oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimesid ja tuntud inimesi
- Laps teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule

2.4. Õppe-kasvatustegevuse valdkond Matemaatika

Valdkonna Matemaatika sisu

- Hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine
- Suurused ja mõõtmine
- Geomeetrilised kujundid

Valdkonna Matemaatika eesmärgid

- Laps tunneb värve ja värvusi
- Laps tunneb nii tasapinnalisi kui ka ruumilisi kujundeid
- Laps rühmitab ühe-kahe tunnuse alusel, järjestab ja võrdleb esemete hulki
- Laps loendab edasi ja tagasi 10 piires põhi- ja järgarvudega
- Laps loendab seoses kellaaegade tundmaõppimisega põhi- ja järgarvudega kaheteistkümneni
- Laps tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevatoimetusi
- Laps mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid
- Laps orienteerub ruumis, ajas, suurustes
- Laps suudab kirjeldada ümbritsevat ruumi kujundimõistete abil
- Laps järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuse põhjal
- Laps näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes
- Laps suudab koostada lihtsamaid matemaatilisi jutukesi kahe etteantud hulga põhjal

Lapse arengu eeldatavad tulemused

Hulgad loendamine arvud ja arvutamine	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Rühmitab esemeid ühe sarnase tunnuse (värvus, kuju, suurus vms) järgi hulgaks. • Leiab erinevate esemete hulgast <i>palju</i> ja <i>üks</i>. • Loendab esemeid kolme piires.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Otsustab, kas nimetatud ese kuulub (ei kuulu) moodustatud hulka. • Paaride moodustamisega (üks-ühesesse vastavusse seadmisega) saab teada, et esemeid on võrreldavates hulkades <i>sama palju</i>, <i>ühepalju</i> ehk <i>võrdselt</i>. • Loendab 5 piires ja tunneb arvude rida viieni.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel. • Võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida on <i>rohkem kui</i>, <i>vähem kui</i>. • Tunneb numbrimärke 5-ni. • Tutvub arvudega 10-ni.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Loendab 12 piires, teab arvude rida 12-ni. • Oskab nimetada antud arvule eelnevat ja järgnevat arvu. • Tunneb numbrimärke • Võrdleb arve (<i>on suurem kui</i>, <i>on väiksem kui</i>). • Paneb kokku kahe hulga esemeid ja liidab • Võtab esemeid ühest hulgast ja lahutab.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Mõtestab arvude rida 12-ni. • Liidab ja lahutab 5piiress ning tunneb ja kasutab

		vastavaid sümboleid (+, -, =). • Koostab matemaatilisi jutukesi kahe etteantud hulga alusel.
--	--	---

Suurused ja mõõtmised	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Näeb ja leiab esemetes erinevusi (suur- väike, pikk-lühike, kõva-pehme)
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Võrdleb (järjestab) kaht eset suuruse (suurem-väiksem), pikkuse (pikem-lühem), laiuse (laiem-kitsam) järgi ning kasutab neid mõisteid.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Järjestab esemeid kõrguse järgi (kõrgem-madalam). Järjestab 3 eset suuruse, pikkuse, laiuse ja kõrguse järgi.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Järjestab kuni 5 eset suurustunnuse järgi. Leiab vaadeldavast objektist silma järgi <i>suurema - väiksema - sama suure</i> ning kontrollib objekte kõrvutades Hindab kaugust silma järgi, mis on kaugemal-lähemal. Mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga Teab ja nimetab mõisteid <i>kerge, raske</i>
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte sentimeeter, meeter, mahumõõtu liiter, rahaühikuid euro, sent ning kasutab neid mängutegevustes. Mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtevahendiga.

Geomeetrilised kujundid	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Leiab samasuguse kujundi peale- kõrvuti- või sisseasetamise teel. Kompimise / veeretamisega eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid sh ringi ja ruutu.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Eristab ringi, kolmnurka ja nelinurka ja leiab nende kujunditega sarnaseid esemeid rühmast õuest, tänavalt.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Näeb ja oskab kirjeldada ruudu ja ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Koostab mustreid, laob kujundeist pilte. Rühmitab kujundeid vormi, värvuse vm järgi.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Eristab ruumilisi kujundeid <i>kerajakuup</i> tasapinnalistest kujundeist <i>ruut, ristkülik, kolmnurk, ring</i>.

Orienteerumine ajas	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Eristab ööd ja päeva. Matkib <i>ööle</i> ja <i>päevale</i> iseloomulikke tegevusi mängus.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Eristab <i>hommikut</i> ja <i>õhtut</i>.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Teab ööpäeva osi: <i>hommik – päev – õhtu – öö</i>. Kirjeldab tegevusi ja sündmusi <i>eile – täna – homme</i>

		<ul style="list-style-type: none"> Eristab mõisteid <i>kiiresti - aeglaselt</i>
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi Eristab mõisteid <i>varsti, hiljem, kohe</i>.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Teab kuude nimetusi ning enda sünnikuud, -päeva. Määrab kellaaega täistundides ning koostab päevakava. Kasutab kõnes õigesti sõnu <i>enne, praegu, hiljem-varem, noorem-vanem</i>.

Orienteerumine ruumis	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Orienteerub oma kehal ning näitab, mis asub <i>ülal-all, ees-taga</i>.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Määrab teiste laste ja esemete asukoha enda suhtes: <i>ülal-all, ees-taga, kõrval</i> (minu ees, minu taga jne)
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Määrab enda asukoha teiste asjade ja laste suhtes (olen millegi/kellegi ees, taga, sees, väljas jne).
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Määrab vasakut ja paremat poolt. Määrab eseme asukoha teise eseme suhtes: all-peal, (millegi, kellegi) kohal, keskel, äärel, vasakul, paremal. Orienteerub ruumis/ õues juhiste järgi
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Orienteerub tasapinnal (paberil)

ÕPITULEM:

- Laps määrab esemete hulga ühise tunnuse ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi
- Laps teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1-12 järjestust ning tunneb numbrimärke ja oskab neid kirjutada
- Laps mõistab liitmise ja lahutamise põhimõtet
- Laps liidab ja lahutab 5 piires ja tunneb märke +, -, =
- Laps koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesti
- Laps võrdleb hulki, kasutades mõisteid rohkem, vähem, võrdselt
- Laps rühmitab esemeid asendi- ja nähtusi ning tegevusi ajatunnuse järgi
- Laps järjestab kuni viit eset suuruse järgi (suurus, pikkus, kõrgus)
- Laps mõõdab esemete pikkust, laiust, kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga
- Laps nimetab ja tunneb tasapinnalisi (ring, ruut, kolmnurk, ristkülik) ja ruumilisi kujundeid (kera, kuup)
- Laps kirjeldab ringi, ruutu, kolmnurka, ristkülikut, kera ja kuupi
- Laps kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil
- Laps tunneb kella täis- ja pooltundides
- Laps nimetab nädalapäevi, kuid ja aastaagu ning teab oma sünnikuud ja -päeva
- Laps kasutab mõisteid parem, vasak

2.5. Õppe-kasvatustegevuse valdkond Kunst

Valdkonna Kunst sisu

- Kujutamine ja väljendamine: mõtete ning tunnete edasiandmine nähtaval kujul
- Kujundamine: objektile vormi, kuju ja esteetilise lisaväärtuse andmine
- Tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine
- Kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest ja kunstist

Valdkonna Kunst eesmärgid

- Laps tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest
- Laps kujutab isikupäraselt ümbritsevaid objekte ja sündmusi ning oma kujutlusmaailma
- Laps vaatab, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ning tarbeesemeid
- Laps kasutab õpitud voolimis-, joonistamis-, maalimis- ning meisterdamisvõtteid ja –vahendeid
- Laps omab arusaama eri liiki kunstiteoste- maal, graafika, skulptuur, joonistus, pisiplastika, raamatu illustratsioon- sisust
- Laps omab arusaama kunstilistest väljendusvahenditest – värvus, vorm, kompositsioon, rütm, tegelaste välimus, riietus, poos, pildipinna otstarbekas kasutamine
- Laps kasutab materjale ja tööriistu ohutult ja sihipäraselt
- Laps kasutab erinevat looduslikku materjali kujutavas loomingus
- Laps on tutvunud Eesti rahvakunstiloominguga
- Laps suudab loovalt mõelda, end paberil väljendada

Lapse arengu eeldatavad tulemused

Kujundamine, kujutamine ja väljendamine; Vestlused kunstist	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb põhivärvusi kollane, punane, roheline, valge must ja sinine. • Kaunistab kujundeid, kaarte, pilte • Vaatab koos õpetajaga enda ja kaaslaste pilte, raamatu illustratsioone ning vastab küsimustele.
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Tunneb värvusi pruun, roosa, lilla, oranž. • Leiab vabal ajal tehtud kritselduse hulgast nimetuse andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid. • Kaunistab kujundeid, kaarte, pilte omaloominguliselt. • Koostab kahest elemendist koosneva mustri. • Näitab teistele oma tööd kui kunstiteost ja räägib sellest.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab värvusi pruun, roosa, lilla, oranž, hall • Koostab elementidest lihtsa kordumisskeemiga mustririba eseme ääriks kaunistamiseks (tass, taskurätt jne) • Märkab lihtsama mustri rütmi ning suudab seda jätkata. • Suhtub heasoovlikult kaaslaste töödesse. • Jutustab küsimuste toel, mida on oma töödes kujutanud.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab kõiki põhivärvusi, värvitoone hele ja tume. • Valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šablooni või templi abil selle omavalitult kohale. • Kujundab kaunistusmotiivi või mustri, arvestades

		kaunistatavat eset. • Nimetab, mis materjale on oma töös kasutanud.
	6-7aastased	• Kasutab loovalt geomeetrilisi kujundeid ja nende kombinatsioone keerukamate objektide ülesehitamiseks (vihje – maja, lossi, laeva, jms ülesehitamine) • Annab oma mõtteid ja tundeid edasi nähtaval kujul. • Annab kujutatavale objektile oma lisaväärtuse vormi, kuju ja värvi abil. • Aitab kujundada tähtpäevaga seotud peolauda ja ruumi. • Fantaseerib ja jutustab teose juurde loo, mis juhtus enne, mis juhtub pärast. • Kujutab süžeeliselt oma kogemust, kirjanduspala, nähtut vms. kasutades vabalt valitud tehnikat ja vahendeid (voolimine, meisterdamine, joonistamine, maalimine).

Voolimine	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	• Tutvub voolimismaterjalidega – plastiliin, <i>playdohi</i> tüüpi massid. • Muljub, pigistab, venitab, tükeldab plastiliini või savi sõrmedega. • Rullib voolimismaterjali käte vahel või alusel. • Veeretab voolimismaterjali peopesade vahel ringsete liigutustega keraks. • Vajutab plastiliinikera ja vorstikese peopesaga alusele lamedaks • Vajutab sõrme või voolimispulgaga voolitud detailile lohke ja auke. • Ühendab erinevaid plastiliinidetaile omavahel.
	3-4aastased	• Muljub, pigistab, venitab, tükeldab plastiliini või savi sõrmedega. • Rullib voolimismaterjali käte vahel või alusel. • Veeretab voolimismaterjali peopesade vahel ringsete liigutustega keraks. • Vajutab plastiliinikera ja vorstikese peopesaga alusele lamedaks • Vajutab sõrme või voolimispulgaga voolitud detailile lohke ja auke. • Ühendab erinevaid plastiliinidetaile omavahel. • Ühendab plastiliini loodusliku materjaliga.
	4-5aastased	• Muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades. • Ühendab plastiliinidetaile silumise teel. • Keerutab kahest piklikust vormist spiraali. Kasutab savi või plastiliini pinna ilmestamisel abivahendeid
	5-6aastased	• Voolib objekte ja elusolendeid võimalikult ühest tükist, andes sellele kõigepealt sobiva alusvormi ning siis seejärel pigistab, venitab välja kehaosad või muu. • Tükeldab savi või plastiliinitükki voolitava objekti detailide suurust arvestades.

		<ul style="list-style-type: none"> Valmistab koos õpetajaga erinevaid voolimissegusid ning kasutab neid segusid oma töös (soolataigen, kineetiline liiv jms.)
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Lisab detaile vajaliku vormi täpsustamiseks või detailide ilmestamiseks või ilmekama liikumise edasiandmiseks. Kasutab iseseisvalt ja loovalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära.

Meisterdamine	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Tutvub meisterdamisvahenditega – liim, paber. Hoiab õigesti pintslit. Laob kuni kolmest detailist koosnevat mosaiiki /pilti. Katab aluspinna või detaili ühtlaselt liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kortsutab iseseisvalt pehmet paberit ning rebib paberist tükke. Katab aluspinna või detaili ühtlaselt liimiga, puistab sellele erinevaid objekte ja liimib kujundeid. Kaunistab (täppidega, joontega) ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (lillepoti, taskuräti, papptaldriku, palli, plastiliinist plaati, kivi jne). Lükib paelale, traadile vms auguga esemeid. Rebib ja lõikab paberist ribasid.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Valib meelepärased meisterdusvahendid (looduslik ja tehismaterjal, paber jne.) ning neid ühendades või materjale kombineerides loob oma töö. Lõikab ja rebib piirjoone järgi kujundeid. Teeb sisselõikeid paberisse (nt. narmad sallile, astri kroonlehed jms.) Lükib paelale, traadile vms auguga esemeid Moodustab detailidest kindla järgnevusega mustreid.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Rebib pooleksvolditud paberist sümmeetrilisi vorme Täiendab oma joonistusi väljalõigatud detailidega. Rebib sobivas suuruses riskülikutest ja ruutudest ümarvorme. Tutvub lihtsamate voltimisvõtetega. Kasutab šablooni detailide valmistamisel.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Põimib paberiribadest lihtsamaid esemeid (järjehoidja, korvike vms.) Punub kolmest nööri palmikut. Lõikab mööda sirget voltjoont teeb ornamenti, kollaaži rebituna/ lõigatuna, kasutades erinevaid looduslikke materjale

Maalimine	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kasutab maalides kogu paberi või väljalõigatud detaili pinda Teeb pintsliljäljendeid, jooni, ringe, täppe Trükib näpuvärvidega (guašiga), sõrmede ja kogu käega, templitega Hoiab õigesti pintslit.

	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Tõmbab pintsliga erineva suunaga jooni, teeb täppe ning katab pindu. Trükib näpuvärvidega sõrmede ja kogu käega. Vajutab jäljendeid kattes templi iseseisvalt värviga.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Ei kata maalides juba küllaldaselt kaetud pinda korduvalt. Arvestab maalimisel piirjooni. Kujutab arusaadavalt lihtsamaid objekte nii natuuri kui ka pildi järgi. Teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja –tõmmetega. Hoiab õigesti pintsli
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Sulatab akvarellitoone teineteise sisse Arvestab paberi ja kujutatava objekti suurusega Segab erinevaid värve, et saada uusi värvusi või toone. Kasutab nähtustele ja esemetele iseloomulikke värvusi.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kasutab töös erineva jämedusega pintsleid ning kasutab pintsli vastavalt vajadusele kas küljega või otsaga. Helestab ja tumestab värve paletil.

Joonistamine	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kasutab joonistades, värvides kogu paberi või väljalõigatud detaili pinda Teeb pliiatsijäljendeid, jooni, ringe, täppe Hoiab õigesti pliiatsit. (jääb alles)
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Tekitab iseseisvalt jämedate joonistusmaterjalidega erinevaid jälgi (täppe, vertikaalseid, horisontaalseid, sirgeid, lainelisi, katkendlikke, spiraalseid jooni) püsides paberi piirides. Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest. Leiab kritselduste hulgast nime(tuse)andmist või loo jutustamist väärivaid kujundeid.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kujutab arusaadavalt lihtsamaid objekte nii natuuri kui ka pildi järgi. Arvestab paberi ja kujutatava objekti suurusega. Joonistab etapiviisiliselt nii suulise juhendamise kui näidise järgi. Joonistab üle punktiirpilte. Kasutab joonistusvahendeid liigse surveta. Hoiab õigesti pliiatsit
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kasutab joonistamisel šablooni Joonistab mustreid horisontaal- ja vertikaaljoontest, punktidest ühendamise teel Kasutab erinevaid joonistusvahendeid (värvi- ja viltpliiatseid, kriite, sütt, muutes joonte tihedust
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kujutab inimest liikumises. Joonistab süžeeilisi pilte, taustategevusi üksikobjektile, arvestades proportsioone.

ÕPITULEM:

- Laps leiab ümbritsevat vaadeldes erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil
- Laps kujutab objekte neile iseloomulike tunnuste kaudu
- Laps tunneb erinevaid töövõtteid, töövahendeid, oskab neid loovalt käsitseda
- Laps keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö
- Laps oskab materjale säästlikult kasutada
- Laps on õppinud planeerima, korrastama, järjestama
- Laps pöörab suurt tähelepanu oma töö kvaliteedile
- Laps on tutvunud eesti rahvakunsti pärandiga
- Laps julgeb end maalides, joonistades, voolides ja meisterdades väljendada
- Laps loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest
- Laps kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu

2.6. Õppe-kasvatustegevuse valdkond Muusika

Valdkond Muusika sisu

- Laulmine
- Muusika kuulamine
- Muusikalis-rütmiline liikumine
- Pillimäng

Valdkond Muusika eesmärgid

- Laps tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest
- Laps suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale
- Laps suudab end loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu
- Laps suudab musitseerida nii rühmas kui üksi
- Laps mängib erinevatel lastepillidel
- Laps tajub erineva iseloomuga muusikat, eristab erineva kõrgusega helisid
- Laps tunneb huvi liisklugemise ning lühiriimide vastu
- Laps laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega
- Laps alustab ja lõpetab laulu ja tantsu õigeaegselt, kuulates eelnevalt ära eelmängu
- Laps liigub vastavalt muusika iseloomule

Lapse arengu eeldatavad tulemused vanuseastmeti

KUNI 3AASTASED

Laps ...:

- ... kuulab muusikat ning laule
- ... matkib õpetajat liikumises vastavalt laulu tekstile – tammub jalalt jalale laulu rütmis, sammub ja keerutab, kükitab, lehvitab, viibutab sõrmega
- ... laulab
- ... mängib kehapillil õpetaja ettenäitamisel rütmi kaasa
- ... harjutab laulmisel selget diktsiooni
- ... harjutab kooslaulmist
- ... reageerib muusika algusele ja lõpule
- ... teeb plaksutamise- ja veeretamisliigutusi laulu rütmis
- ... mängib tamburiinil, kõlapulkadega ja kõristitega kaasa muusikalisele mängule
- ... marsi ja jooksu vaheldumist ning varblase hüppamist
- ... tantsuliigutusi: jooksu ringjoonel kätest kinni hoides, käteplaks rinna kõrgusel ja vastu põlvi, keerutust kohapeal, käed puusal
- ... erinevatest osadest koosnevale palale rütmis kaasa lööma
- ... eristab mõisteid “vali” ja “vaikne”
- ... teeb kaasa liigutusi vastavalt laulumängu sõnadele

3AASTASED

Laps ...:

- ... huvitub laululistest tegevustest
- ... püüab õpetajaga kaasa laulda
- ... liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit
- ... reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule

- ... mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapillil, kõlapulkadel, randmekuljustel, väikesel trummil ja marakal
- ... laulab ühtlases tempos, laulvalt
- ... sooritab käteliigutusi, kann- ja päkalööke, otse galoppi
- ... leiab paarilise teatud kindlal muusikaosal
- ... liigub paarilisega kooskõlastatult ja sooritab tantsuliigutusi

4AASTASED

Laps ...:

- ... laulab rühmaga samas tempos
- ... laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule
- ... väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu
- ... tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente
- ... osaleb laulumängudes
- ... kuulab laulu ja muusikapala
- ... väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega
- ... tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpitud laule
- ... mängib rütmipille muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks
- ... eristab rütmipille kuulates neid tämbri järgi (kuljused, trumm, pandeira, kõlakarp)

5AASTASED

Laps ...:

- ... laulab väljahingamisel loomuliku häälega
- ... esitab laule rühmaga samas tempos
- ... laulab peast koos teistega mõningaid rahva- ja lastelaule
- ... muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register), arvestades meetrumit ja pulssi
- ... esitab õpetaja seatud tantse, kasutades õpitud tantsuelemente
- ... kuulab laulu ja muusikapala huviga
- ... väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste kaudu, näiteks järgib tempot ja rütmi kehalise liikumisega või, tundes ära õpitud laulu, hakkab kaasa laulma
- ... mängib ja tunneb kuulates tämbri järgi ära õpitud rütmipille
- ... mängib rütmisaateid lasteriimidele ja –lauludele
- ... ansamblimängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos
- ... mängib tamburiini, kõlatoru, võrutrummi ja kastanjette
- ... hoiab tantsus kaaslastega ühtlaseid vahesid

6AASTASED

Laps ...:

- ... laulab ilmekalt, lähtudes laulu ja teksti karakterist eakohaseid rahva- ja lastelaule
- ... liigub ja tantsib sünkroonis teistega, kasutades näiteks hüpaksammu või eesgaloppi
- ... kõnnib, jookseb ja reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt
- ... väljendab loovalt ning eakohase sõnavaraga muusika iseloomu ja kuulamisest saadud elamusi

- ... eristab vokaal- ja instrumentaalmuusika lihtsamaid žanre (hällilaul, marss, tantsuviis, rahvalaul, lastelaul)
- ... mängib rütmi- ja meloodiapillidel lihtsamaid *ostinato* kaasmänge (lühikest korduva rütmi- viisi- või meloodialõiku)
- ... mängib pilliansamblis

ÕPITULEM:

Laps ...

- ... laulab väljapeetult, õrnalt, hoogsalt, rütmiliselt täpselt, liikuvalt, kergelt
- ... hingab lauldes õigesti
- ... tunnetab liikudes muusika ilu ja oskab seda edasi anda oma fantaasia kohaselt
- ... kasutab iseseisvalt rütmipille (tamburiin, kastanjett, kõlapulgad, triangel, ksülofon)
- ... reageerib muusika eri osadele, tunnetab muusikapala algust ja lõppu
- ... kasutab muusika iseloomustamiseks mõisteid- kiire, aeglane, kõrge, madal, vaikne, vali, rõõmus, nukker, pidulik, hüplev, hoogne, naljakas
- ... teab mõistetest- rahvatants, rahvapill, vilepill, torupill, kannel
- ... leiab paarilise teatud muusikaosal, liigub paarilisega kooskõlastatult läbisegi, ringjoonel
- ... sooritab käeliigutusi, kanna- ja päkalööke, otsegaloppi, käärhüpet, keerutab käevangus hüpaksammul
- ... laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas kui ka üksi
- ... eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu
- ... mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansamblis

2.7. Õppe- ja kasvatustegevuse valdkond Liikumine

Valdkonna Liikumine sisu

- Liikumisalased üldteadmised
- Põhiliikumised
- Liikumismängud
- Erinevad spordialad
- Tants ja rütmika

Valdkonna Liikumine eesmärgid

- Laps tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu
- Laps suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel
- Laps tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas
- Laps mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele
- Laps järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid
- Laps oskab käsitseda erinevaid spordivahendeid
- Laps orienteerub ruumis ja õues

Lapse arengu eeldatavad tulemused

Kehalise kasvatuse alased teadmised (hügieenist, ohutusest ja enesekontrollist lähtuvalt)	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Valib õpetaja korraldusel teiste riiete hulgast välja võimlemisriided • Arvestab liikudes rühmakaaslasega (1,5-2aastased: <ul style="list-style-type: none"> ○ Sooritab harjutusi aktiivselt, entusiastlikult ○ Liigub õpetaja juhendamisel ohutult.)
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Sooritab harjutusi vastavalt õpetaja korraldustele sõnalise seletuse järgi.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab erinevaid kodukohas harrastatavaid spordialasid ja spordivõistlusi. • kasutab erinevaid spordivahendeid ohutult, sobival viisil ja kohas
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Osaleb lasteaia spordipäeval. • Talub kaotust võistlusmängudes.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Nimetab erinevaid spordialasid ja mõne Eesti tuntuma sportlase. • Keskendub sihipäraselt kehaliseks tegevuseks. • Liikumisel ja mängimisel peab kinni üldistest ohutusreeglitest (, valides sobivad paigad ja vahendid). • Õnnetuse korral kutsub appi täiskasvanud • Peseb end pärast kehalist tegevust.

Põhiliikumised	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Sooritab põhiliikumisi • Säilitab liikumisel tasakaalu, seda nii tasakaalupingil, kui ka vähendatud pinnal. (1,5-2aastased:

		<ul style="list-style-type: none"> ○ Ronib ja roomab üle ja läbi väikeste takistuste. ○ Kõnnib piiratud pinnal ○ Säilitab sihi kõnnil ja jooksul ○ Hüpitab palli käes, jälgib selle suunda)
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes. • Sooritab tasakaalu, koordineerimise ja osavust arendavaid harjutusi.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes. • Sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi. • Sooritab harjutusi väikevahendeid kasutades.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses. • Ronib varbseinal vahelduva sammu ja lisaülesandega.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Sooritab liikumised pingevabalt nii, et liigutused on koordineeritud, rütmilised. • Säilitab tasakaalu staatilistes asendites ja liikumisel. • Kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt üheaegselt, täpsust nõudvates tegevustes kasutab domineerivat kätt.

Liikumismängud	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Mängib matkiva sisuga 1-2 reeglita kõnni- ja jooksumänge (1,5-2aastased: <ul style="list-style-type: none"> ○ Mängib koos juhendaja ja kaaslastega kõnni- ja jooksumänge)
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Mängib 2-4 reeglita liikumismänge. • Pingutab end rühmategevuses ühise eesmärgi nimel.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Mängib kollektiivseid võistlusi. • Osaleb jõukohastes teatevõistlustes (nt. joonejooksud) • Tunnustab nii enda kui vastasmeeskonna edu.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Käsitseb mängu- ja spordivahendeid loovmängudes.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Võistleb kombineeritud teatevõistlustes (nt. takistusriba läbimine) • Mängib sportlike elementidega mängu (korvi visked, jalgpall jne.) • Organiseerib ise liikumismänge. • Kasutab ausa mängu põhimõtteid, peab kinni kokkulepitud mängureeglitest

Võimlemine	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Sooritab harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ja kaaslastega • Sooritab painduvust ja kiirust arendavaid harjutusi (1,5-2aastased: <ul style="list-style-type: none"> ○ Sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi ○ Jookseb veereva vahendi (rõngas, pall) järel.)
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Sooritab juhendamisel kuni neljast harjutusest koosnevat kombinatsiooni.

		<ul style="list-style-type: none"> Hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, viirus.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Sooritab vahenditega harjutusi (pall, hüpits) eakohaselt tehniliselt õigesti. Valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvate harjutuste täitmisel. Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust nõudvaid harjutusi.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Valitseb oma kehahoidu ja liigutusi harjutuste sooritamisel. Säilitab tasakaalu dünaamilistes harjutustes.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Valitseb oma liigutusi nii ruumis, maastikul kui ka tänaval orienteerub mänguväljakul, sooritab kujundliikumisi, olles kolonnis esimene. Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi.

Talispordialad	Vanus	Eesmärgid
Kelgutamine, suusatamine	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Veab tühja kelku Sõidab kelgul iseseisvalt nõlvakust alla. Liigub suuskadel otsesuunas. <p>(1,5-2aastased:</p> <ul style="list-style-type: none"> Istub kelgul ja hoiab tasakaalu mäest laskumisel)
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kasutab suuskadel liikumisel käte abi ja keppide tuge.
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast. Kelgutab mäest alla, täites eriülesandeid (nt. esemete haaramine) Suusatamisel kasutab libisemist.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> Suusatab vahelduva libiseva sammuga Käsitseb suusavarustust õpetaja abiga.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> Osaleb kelguvõistlustel (kaugemale, täpsemalt) Sõidab nõlvakust alla põhiasendis. Suusatab koordineeritud liikumisega Käsitseb suusavarustust iseseisvalt.

Tants ja rütmika	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> Kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi Sooritab liikumisi vastavalt muusikale erinevas tempos õpetaja juhendamise järgi. <p>(1,5-2aastased:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kasutab liikumisel rütmipille juhendaja abil Sobitab liikumist vastavalt muusika iseloomule juhendaja abil)
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> Sooritab imiteerivaid liigutusi vastavalt muusika iseloomule. Plaksutab ja liigub vastavalt rütmile
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> Jälgendab liikumisega erinevaid rütme. Liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele.

		<ul style="list-style-type: none"> • Liigub iseseisvalt, vabalt muusika järgi.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga • Kasutab lihtsamaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Sooritab rütmiliikumisi üheaegselt kaaslasega. • Liigub vastavalt enda tekitatud rütmile, vahelduva tempoga kiirelt aeglasele. • Väljendab liikumise kaudu emotsioone. • Kasutab liikumisel loovalt vahendeid (lindid, rätikud, rõngad)

Vaba aeg, loodus- liikumine	Vanus	Eesmärgid
	2-3aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Matkab õpetaja või vanematega looduses • Teeb kaasa kuni 500meetrise rännaku ja püsib kolonnis. (1,5-2aastased: <ul style="list-style-type: none"> ○ Mängib vabamängus iseseisvalt)
	3-4aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Algatab iseseisvalt mängu. • Tegutseb lasteaia õuealal iseseisvalt (õpetaja pilgu all)
	4-5aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Kasutab spordi- ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt. • Sooritab rännakuid ja orienteerub koos õpetajaga.
	5-6aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Sõidab tõukerattaga ja suusatab. • Sõidab kahe rattalise rattaga
	6-7aastased	<ul style="list-style-type: none"> • Tegutseb iseseisvalt koduümbruse mängu- ja spordiväljakul. • Mängib lihtsamaid maastikumänge.

ÕPITULEM

- Laps keskendub sihipäraselt kehalisele tegevusele;
- Laps peab liikudes ja mängides kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid.
- Laps sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised
- Laps teeb painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi
- Laps säilitab tasakaalu paigal olles ja liikudes
- Laps kasutab harjutusi tehes mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt
- Laps matkib harjutusi tehes täiskasvanut
- Laps sooritab ühel ajal kaaslasega rütmiliikumisi
- Laps liigub enda tekitatud rütmi järgi ühtlase ja vahelduva tempoga
- Laps kasutab liikumisel erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, suusad, kelgid jne.)
- Laps mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne.)
- Laps peab kinni kokkulepitud mängureeglitest.
- Laps nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.

2.8. Õppekasvatustegevus Sõnalis-muusikaline lavastustegevus 5-6aastastele lastele

Sõnalis-muusikalise lavastustegevuse eesmärgid

1. Süvendatult loovuse arendamine läbi draamategevuse, rolli- ja lavastusmängu, et saavutada lastes esinemisjulgus, eneseväljendusoskus, usk endasse ja oma võimetesse.
2. Arendada laste loovvõimeid.
3. Kujundada julgust kasutada fantaasiat, laulu ja liikumisloomingut eneseväljendusel.
4. Arendada lastes koostöö vaimu ja üheskoos tegutsemise harjumust ühise eesmärgi nimel.
5. Pöörata tähelepanu tunde- ja emotsioonide väljendusele – elutervete igatsuste, eesmärkide ja ideaalide väljakujundamisele, ilu tajumise võime arenemisele.

Lapse arengu eeldatavad tulemused kaheaastase õppetegevuses osalemise järel

Laps ...:

- Laps valitseb oma keha
- Laps moodustab tantsujooniseid muusikasse
- Laps kuulab muusikat ja tabab rütmi
- Laps kuulab ja näeb kaastegelast
- Laps esitab peast teksti, laulab üksi, rühmiti, kooris

Sõnalis-muusikalises lavastustegevuses osalevad lapsed vanuses 5-6 aastat, noorematega viib lavastustegevuse läbi vanuserühma õpetaja, 5-6 aastastega tegelevad “Vanemuise” repetiitor S. Unt, muusikaõpetaja ja rühmaõpetajad.

Sõnalis-muusikaline lavastustegevus viiakse läbi vanuserühmaga kaks korda nädalas.

3. Mina ja keskkonda käsitlevate teemade jaotus kuudesse:

Kuu	Üld- ja ühisüritused		Õppekava läbivad teemad
S E P T E M B E R	Teadmistepäev Mängupidu „Sügise sünnipäev” Näitus: „ ” Mängupidu „Mihklipäev”	I II III IV	Mina: nimi, laps, poiss, tüdruk. Kodukoht: linn, maa, küla, alev, tänav. Mina ja lasteaed: lapsed; õpetajad, suhted, sõber, mänguasjad, tegevused. Liiklus: liiklusvahendid, turvalisus liiklusvahendis, ohutu liikumine jalakäijana, kodutee. Aastaajad: nende vaheldumine; muutused taime- ja loomariigis; inimeste riietus, tööd aias ja põllul, laste mängud ja lõbustused eri aastaagadel. Ilmastikumuutused: öö ja päeva vaheldumine; tuul, sademed, temperatuuri muutumine. Inimene ja loodus: loodushoid, looduskaitse, säästlikkus looduses. Taimed: nende areng seemnete idanemisest valmimiseni, erinevad kasvukohad; valguse- ja varjutaimed; põhja- ja lõunamaa taimed; puu- ja juurviljad jm. Valguse, soojust ja vee tähtsus taimede ja loomade elus. Eestlaste rahvatraditsioonid, -kombed: tavad seoses loodusega, rahvakalendri tähtpäevad.
O K T O O B E R	Mängupidu „Pillipidu” Leivanädal Piilude sünnipäev	I II III IV	Leib meie laual. Mina ja tervis: liikumine, toit, puhtus, hammaste hooldamine, töö ja puhkus; sotsiaalne keskkond (sõbralikkus, teistega arvestamine, andestamine, vägivalldatus); looduskeskkond (puhas õhk, vesi, ümbrus). Elukutsed, töö: vastutus, kohustused; töö ja tasu, raha. Täiskasvanute tegevused kodus ja tööl. Kool: lapsed, õpetajad; õppimine ja õppevahendid. Tehismaailm: masinad ja seadmed- keerukad ja lihtsad; abilised ja ohuallikad; tehiskeskkond ja looduskeskkond; jäätmed. Loomad ja linnud: kodu- ja metsloomad ning –linnud; põhja- ja lõunamaaloomad ning –linnud, öö- ja päeva- loomad ning –linnud. Loomade ja lindude välimus, käitumine: väliskuju, värvus, toitumine, pesa ehitamine; järglaste kasv ja areng. Inimene ja loodus: loodushoid, looduskaitse, säästlikkus looduses.
N O V E M B E R	Hingedepäev Isadepäeva peod Poistenädal Mängupidu „Mardid” Mängupidu „Kadrid” Esimese adventiküünla süütamine	I II III IV	Inimese eluring: sünn ja surm; noored, vanad; lapsed ja täiskasvanud. Lapsepõlv: laps kasvab, sünnipäev; lapse õigused. Perekond ja sugulased: ema, isa, õde, vend, vanavanemad; erinevad põlvkonnad, eluviisid, kombed. Eestlaste rahvatraditsioonid, -kombed: tavad seoses loodusega, rahvakalendri tähtpäevad. Tervisele kasulik ja kahjulik: sotsiaalne keskkond (sõbralikkus, teistega arvestamine, andestamine, vägivalldatus). Aastaajad: nende vaheldumine; muutused taime- ja loomariigis; inimeste riietus, tööd aias ja põllul, laste mängud ja lõbustused eri aastaagadel. Inimene ja loodus: loodushoid, looduskaitse, säästlikkus looduses. Aeg: varem-hiljem, päev-öö; päev, nädal, kuu, aasta; nädalapäevad, kellaaeg.
			Kodu: kodumaja, koduõu, kodused tegevused, koduloomad.

D E T S E M B E R	II advendiküünla süütamine	I	Ohutus ja tervis: ohud liikluses, looduses, kodus.
	III advendiküünla süütamine	II	Tervisele kasulik ja kahjulik: liikumine, toit, puhtus; hammaste hooldamine; töö ja puhkus; sotsiaalne keskkond (sõbralikkus, teistega arvestamine, andestamine, vägivallatus); looduskeskkond (puhas õhk, vesi, ümbrus).
	IV advendiküünla süütamine	III	Täiskasvanute tegevused kodus ja tööl.
	Must Toomas välja (21. 12) Mängupidu „Talve sünnipäev” Jõulupeod	IV	Tehismaailm: masinad ja seadmed- keerukad ja lihtsad; abilised ja ohuallikad; tehiskeskkond ja looduskeskkond; jäätmed. Eestlaste rahvatraditsioonid, -kombed: tavad seoses loodusega, rahvakalendri tähtpäevad. Ilmastikumuutused: öö ja päeva vaheldumine; tuul, sademed, temperatuuri muutumine.
J A A N U A R	Mängupidu „Mänguasjapäev” Talisordinädal Memme- Taadi päev	I	Näärid. Eestlaste rahvatraditsioonid, -kombed: tavad seoses loodusega, rahvakalendri tähtpäevad. Perekeskkond ja sugulased: ema, isa, õde, vend, vanavanemad; erinevad põlvkonnad, eluviisid, kombed.
		II	Aeg: varem-hiljem, päev-öö; päev, nädal, kuu, aasta; nädalapäevad, kellaaeg.
		III	Mina: nimi, laps, poiss, tüdruk- erinevad soorollid. Inimese keha: tunne iseennast; poiss, tüdruk. Mänguasjade erinevus, rollid mängus, rollid elus.
		IV	Talisordinädal + talvelõbud. Tervisele kasulik ja kahjulik: liikumine, toit, puhtus; hammaste hooldamine; töö ja puhkus; sotsiaalne keskkond (sõbralikkus, teistega arvestamine, andestamine, vägivallatus); looduskeskkond (puhas õhk, vesi, ümbrus). Loomad ja linnud: kodu- ja metsloomad ning –linnud; põhja- ja lõunamaaloomad ning –linnud, öö- ja päeva- loomad ning –linnud. Loomade ja lindude välimus, käitumine: väliskuju, värvus, toitumine, pesa ehitamine; järglaste kasv ja areng. Inimene ja loodus: loodushoid, looduskaitse, säästlikkus looduses.
V E E B R U A R	Näitus: „ Sõbrapäev (14. 02) Vabariigi aastapäev Vastlapäev	I	Loomad ja linnud: kodu- ja metsloomad ning –linnud; põhja- ja lõunamaaloomad ning –linnud, öö- ja päeva- loomad ning –linnud. Loomade ja lindude välimus, käitumine: väliskuju, värvus, toitumine, pesa ehitamine; järglaste kasv ja areng.
		II	Teised maad ja rahvad: lähemad naabrid, nende tavalisemad nimed; tavad; lapsed mujal maailmas.
		III	Kodu ja kodumaa: rahvus ja emakeel; rahvushümn, -lipp, -lill ja rahvuslind.
		IV	Eestlaste rahvatraditsioonid, -kombed: tavad seoses loodusega, rahvakalendri tähtpäevad.
M Ä R	Tüdrukutenädal	I	Elukutsed, töö: vastutus, kohustused; töö ja tasu, raha.
	Naistepäev (pidu vene õppekeelega rühmas) Emakeele päev (14. 03) Luuleõhtu „ ”	II	Täiskasvanute tegevused kodus ja tööl. Kodukoht: linn, maa, küla, alev, tänav. Kodu ja kodumaa: rahvus ja emakeel; rahvushümn, -lipp, -lill ja rahvuslind. Kool: lapsed, õpetajad; õppimine ja õppevahendid. Ilmastikumuutused: öö ja päeva vaheldumine; tuul, sademed,

T S	Mängupidu „Kevade sünnipäev”	III	temperatuuri muutumine. Loomade ja lindude välimus, käitumine: väliskuju, värvus, toitumine, pesa ehitamine; järglaste kasv ja areng. Tehismaailm: masinad ja seadmed- keerukad ja lihtsad; abilised ja ohuallikad; tehiskeskkond ja looduskeskkond; jäätmed.
A P R I L L	Naljapäev, tervisepäev Laste raamatupäev (2. 04) Ülestõusmispühad- värvime mune ja üllatusetendus õpetajate poolt lastele Lahtiste uste päev	I II III IV	Tervisele kasulik ja kahjulik: liikumine, toit, puhtus; hammaste hooldamine; töö ja puhkus; sotsiaalne keskkond (sõbralikkus, teistega arvestamine, andestamine, vägivallatus), looduskeskkond (puhas õhk, vesi, ümbrus). Muinasjutt + aeg: varem-hiljem, päev-öö; päev, nädal, kuu, aasta; nädalapäevad, kellaaeg. Eestlaste rahvatraditsioonid, -kombed: tavad seoses loodusega, rahvakalendri tähtpäevad. Tähtpäevad ja pühad. Taimed: nende areng seemnete idanemisest valmimiseni, erinevad kasvukohad; valguse- ja varjutaimed; põhja- ja lõunamaa taimed; puu- ja juurviljad jm. Valguse, soojust ja vee tähtsus taimede ja loomade elus. Inimene ja loodus: loodushoid, looduskaitse, säästlikkus looduses.
M A I	Müstikanädal- nõidade, võlurite, haldjate pidu Emadepäeva peod Tallinna Loomaaia külastus (6 a.) Lõpupidu „Hüvasti lasteade”	I II III IV	Muinasjutt + aeg: varem-hiljem, päev-öö; päev, nädal, kuu, aasta; nädalapäevad, kellaaeg. Tähtpäevad ja pühad. Perekond ja sugulased: ema, isa, õde, vend, vanavanemad; erinevad põlvkonnad, eluviisid, kombed. Eestlaste rahvatraditsioonid, -kombed: tavad seoses loodusega, rahvakalendri tähtpäevad. Inimene ja loodus: loodushoid, looduskaitse, säästlikkus looduses. Kalad ja kahepaiksed. Putukad. Kool: lapsed, õpetajad; õppimine ja õppevahendid. Liiklus: liiklusvahendid, turvalisus liiklusvahendis, ohutu liikumine jalakäijana, kodutee.
J U U N I J U U L I A U	Jaanikuu Lastekaitsepäev (1. 06) Mängupidu „Suve sünnipäev” Jaanipäev (24. 06) Seitsme- magajapäev (27. 06) Heinakuu Lõikuskuu		Lapsepõlv: laps kasvab, sünnipäev; lapse õigused. Perekond ja sugulased: ema, isa, õde, vend, vanavanemad; erinevad põlvkonnad, eluviisid, kombed. Eestlaste rahvatraditsioonid, -kombed: tavad seoses loodusega, rahvakalendri tähtpäevad. Tervisele kasulik ja kahjulik: sotsiaalne keskkond (sõbralikkus, teistega arvestamine, andestamine, vägivallatus). Aastaajad: nende vaheldumine; muutused taime- ja loomariigis; inimeste riietus, tööd aias ja põllul, laste mängud ja lõbustused eri aastaegadel. Inimene ja loodus: loodushoid, looduskaitse, säästlikkus looduses. Aeg: varem-hiljem, päev-öö; päev, nädal, kuu, aasta; nädalapäevad, kellaaeg. Töö ja puhkus Ohutus ja tervis: ohud liikluses, looduses (õhk, päike, vesi; veekogud), kodus.

G U S T		<p>Ilmastikumuutused: öö ja päeva vaheldumine; tuul, sademed, temperatuuri muutumine.</p> <p>Kodukoha loodus: kodu- ja metsloomad, kalad ja kahepaiksed, puud, põõsad, rohttaimed.</p> <p>Taimed: nende areng seemnete idanemisest valmimiseni, erinevad kasvukohad; valguse- ja varjutaimed; põhja- ja lõunamaa taimed; puu- ja juurviljad jm. Valguse, soojuse ja vee tähtsus taimede ja loomade elus.</p>
------------------	--	--

III OSA

Lisad

1. Lapse arengu analüüsi koostamise dokumentatsioon.
2. Koolivalmiduse määratlemise dokumentatsioon.
3. Individuaalse arengukava koostamise dokumentatsioon – muukeelne laps eesti õppekeele rühmas.
4. Ainekavad:
 - Vanuserühmade ainekavad
 - Tervisekasvatuse ainekava
 - 5- 6aastaste lugema ja kirjutama õpetamise ainekava
 - Muusika ainekava
 - Liikumise ainekava
5. Õppekava toetav metoodiline materjal.

Tegevuskavad

1. Lasteaia õppe- kasvatustöö tegevuskava
2. Vanuserühmade õppeaasta tegevuskavad
3. Logopeedilise töö tegevuskava
4. Eesti keel vene õppekeele tasandusrühmas tegevuskava
5. Muusika tegevuskava
6. Liikumise tegevuskava
7. Lavastustegevuse tegevuskava

Tartu Lasteaed Piilupesa metoodilises keskses õppe- kasvatustööd toetavad õppematerjalid.

LASTEKIRJANDUS

1. Head kombid kõige väiksematele
2. Laste loodusentsüklopeedia
3. Laste teadusentsüklopeedia
4. Laste geograafiaentsüklopeedia
5. Elu läbi sajandite- Aken Maailma
6. Maailma parimate muinasjuttude hõberaamat
7. Eluring looduses (lind, liblikas, konn, taim)
8. Väikevend ja Karlsson katuselt
9. Eesti rahva ennemuistseid jutte - F. R. Kreutzwald
10. Eesti imede ilmast (1- 2)- M. J. Eisen
11. Kosmose uurimine
12. Krõlli pannkoogitegu
13. Luulekogu “Sinised sõnad”- H. Mänd
14. Jõululaule lastele
15. Luulekogu “Laps loeb salmi” – E. Esop
16. Luulekogu “Palju õnne sünnipäevaks”- L. Tungal
17. Ühed loomad kõik – R. Saluri
18. Nõiamaja – L. Hainsalu

19. Ahaa, kummitab- E. Valter
20. Eesti lastekirjanduse antoloogia
 - I köide “Meie kassil kriimud silmad”
 - II köide “Kuule, kutsik, kuhu lähed? “
 - III köide “Hundil on need hullud jutud”
 - IV köide “Rebasel kõned kavalad”
21. Lumikelluke - H. C. Andersen
22. Sööbik ja Pisik - T. Egner
23. Lood igasugu imelistest ja ilusatest loomadest
24. Nukitsamees - O. Luts
25. Külaliste leib ja teisi eesti muinasjutte - J. Parijõgi
26. Kevad - K. Linnamägi
27. Helikopter ja tuuleveski - E. Raud
28. Luulekogu “ Lahtiste uste päev”- E. Niit
29. Mäng - J. Saar
30. Väike autoraamat - E. Raud
31. Ratta laul - M. Raud
32. Vanaisa prillid - J. Permjak
33. Pika- Päka täherida - Ü. Reemet
34. Luulekogu “Lastele” - V. Majakovski
35. Päikesepaisteline päev - L. Voronkova
36. Hei, pugege peitu - K. Saja
37. Minu Eestimaa raamat - A. Alunurm
38. Pokuaabits - E. Valter
39. Karu-Aabits - H. Mänd, H. Raigna, M. Terri
40. ISA, palun loe mulle! - kogumik
41. MEMME, palun loe mulle! - kogumik
42. TAADU, palun loe mulle! - kogumik
43. Kunstikuningriigis - A. Salmin
44. Igal puul on elujooned(luuletused) - O. Saar
45. Rahvakalendri pühi - C. Lään
46. Kõige ilusamad loomavalmid
47. Muinasjutte - H. Cr. Andersen
48. Muinasjutte - vennad Grimmid
49. Mürakarude mängurajal - U. Sikemäe
50. Isahiir Huberti teaduslik uurimistöö - M. Mürsepp
51. Imeline kalaluu - C. Dickens
52. Tallinn - pildimapp
53. Kohtumine loomadega(650 fotot) - Entsüklopeedia
54. Loe veel! - Muinasjutte, lookesi ja luuletusi lastele(eesti ja vene keeles)

PEDAGOOGIKA

1. Nutikas kasvatus
2. Valikuvabadus elada inimesena. Kasvamine ja kasvatus. Kasvatusfilosoofia - M. Tuulik
3. Protokoll ja etikett. Käsiraamat
4. Planeerimisest lasteaias
5. Koolieelsest kasvatuses lasteaias(87, 68)

6. Montessori pedagoogika 1
7. Psühholoogia 1
8. Mudilase psühholoogia
9. Abimaterjal sõimekasvatajale
10. Mul on õigus I osa
11. Ta ja toimet nr. 10
12. Tea ja toimet nr. 9
13. Õpetamine on huvitav
14. Kuidas piire seada - Winston
15. Õpime joonistama 4- 7 a.
16. Nukuriided - lõiked
17. Kuidas arendada lugemisvalmidust lasteaias - L. Kivi, M. Roosleht
18. Lasteaia rahvakalender - L. Teedumäe
19. Mäng koolieelses eas - M. Salum
20. Sotsiaalseid situatsioonimänge lasteaias
21. Laps ja mäng - A. Saar
22. Kuidas vannitada dinosaurust e. harjutusi lastele loovuse arendamiseks - K. Hango
23. Kuidas saavutada laste poolehoid? – F. X. Walton, R. L. Powers
24. Tahkised ja vedelikud. Avastusõpe. TÜ
25. Kuidas arendada lugemisvalmidust lasteaias - L. Kivi, M. Roosleht
26. Õppemängud lasteaia õppe- ja kasvatustöös
27. Laps ja seksuaalsus - S. Almann
28. Looduse lugemik - V. Karu
29. Tülideta ja pingeteta keskkond(Juhtnöörid paremate suhtlemisoskuste arendamiseks algklassi- ja eelkoolieas - O. Ahs
30. Tark lapsevanem - Dr. T. Gordon
31. Keskkonnakasvatuse lasteaias
32. Tea ja toimet 22, Laps ja tunded
33. Tea ja toimet 23
34. 100 mängu lapsega-Pere ja Kodu
35. Kirikindad - A. Praakli
36. Üsna sinu moodi - N. P. McConell
37. Kõnearendus. Emakeele abiõpe II- K. Karlep
38. Üsna Sinu moodi - N. P. McConnell
39. Miks me tülitseme? - M. K. Lassen, Ph. D.
40. Keelekümbluskeskus - 2003

ÕPPEKAVA TOETAVAD TÖÖVIHIKUD

1. Mustrite võlumaailmas - A. Rekkaro
2. Kolm karu. Muinasjuttu – kirjavihik 5-aastastele lastele
3. Kirjutan tähti. TV 4- 7 aastastele - S. Poopuu
4. Kirjutan numbreid. TV koolieelikutele - S. Poopuu
5. Õpin lugema ja kirjutama - S. Poopuu
6. Looduse vaatlusvihik- KEVAD, SUVI, SÜGIS, TALV - A. Alunurm
7. Külla Kõrvekülla! Harjutused lasteaedadele.
8. Liiklusõpetus enne kooli TV
9. Mina ise- liigete tervishoid - R. Toom-Paavel

10. Omanda tuletõrjeteadmisi koos Annely ja Märdiga
 11. Aita Jussi !
 12. Mudilaste töövihik I. Mikhilpäevast jõuludeni - S. Kiis, M. Olt
 13. Mudilaste töövihik II. Uuest aastast suveni - S. Kiis, M. Olt
 14. Lasteaia emakeel - A. Põldaru, M. Olt
 15. Lasteaia loodusõpetus - A. Põldaru, M. Olt
 16. Lasteaia matemaatika - M. Merusk, A. Põldaru, M. Olt
 17. Tähevihik - R. Paatsi
 18. Numbrivihik - S. Lilleste, E. Metsalu
 19. Minu pere, kodu ja sõbrad. Eesti keele töövihik - M. Mürsepp
 20. Minu esimene raamat - N. Paljuhh
 21. Minu teine raamat - N. Paljuhh
 22. Eesti keel- tirtsudele ja põnnidele I, II osa - L. Krikk
 23. Ettevalmistavaid harjutusi lugema- kirjutama õppimiseks - H. Kivipõld
 24. Lõbus lapse jõuluaeg - TÜ Shalom
 25. Proovi oma võimeid - P. Kees
 26. Võsa- Villemi raamatukogu - A. M. Soo
 27. Richard ja raamat- A. M. Soo
 28. Tõrke e. Heade mõtete maailm - A. M. Soo
 29. Lumemütsike - A. M. Soo
 30. MINA
 31. Sõbrad tähemaal(keele ja kõne arendamise õppematerjal 5- aastastele) - M. ja M. Kuusmann
 32. Mannikese matemaatika(5- 6 – aastastele) - T. Kauk, S. Reinla
 33. Jussikese matemaatika(6- aastastele) - T. Kauk, S. Reinla
 34. Hakkame joonistama - L. Leppoja, K. Ivanova
 35. Punamütsike(muinasjutu- kirjavihik 5- aastastele lastele) - M. Mürsepp
 36. Matemaatika õpik- tööraamat I- E. värv
 37. Matemaatika õpik- tööraamat II- E. värv
 38. Lups lugema - A. Hansen, M. Jahu
 39. Mõtlemiseks ja mõistmiseks - I. Veskiväli
 40. Liiklusaabits 1. klassile
- ÕPPEKAVA (teoreetilised materjalid)**
1. Alushariduse õppekava (projekt) Tln. 96
 2. Liikumisõpetus. Käsiraamat lasteaiaõpetajale. Tln. 98
 3. Lapsest saab koolilaps. Materjale koolivalmidusest ja selle kujunemisest. Tln. 98(ka vene keelne)
 4. Alushariduse õppekava. Eesti keel muukeelses lasteaias. Käsiraamat lasteaiaõpetajale. Eesti HM 99 M. Merila
 5. Alushariduse õppekava. Muusikaõpetus. Eesti HM 98 E. Turnau
 6. Alushariduse õppekava. Käsiraamat lasteaiaõpetajale. Matemaatika lasteaias. Eesti HM 99 T. Kauk, S. Reinla
 7. Õppekava, põhikooli I aste(1,2 osa) Eesti HM 97
 8. Alushariduse õppekava. Loodusõpetuse ainearaamat eesti HM 99 A. Alunurm
 9. Alushariduse õppekava. Kodu ja lasteasutus koostöös. Eesti HM 99 S. Almann, M. Kuusman
 10. Alushariduse õppekava. Mul on õigus. Käsiraamat lasteaiaõpetajale. Eesti HM 99 ja Lastekaitse Liit. M. Hallimäe, E. Ritso

11. Tea ja toimetä 15. Kodu ja lasteasutuse koostöö. Planeerimine, läbiviimine ja hindamine- S. Almann
12. Tea ja toimetä 19. Teel kvaliteetlasteaiä poole II.
13. Tea ja toimetä 20. Koolivalmidus.
14. Kehalisi harjutusi koolieelikutele. Abimaterjal lasteaiäõpetajale- M. Piisang
15. Alushariduse õppekava. Liikumisõpetus(käsiraamat lasteaiäõpetajale). Eesti HM 98 I. Seppel
16. Tea ja toimetä 21. Lapse kasvumapp- L. Reinap, J. Luuri
17. Tea ja toimetä 21(4) vene keeles. Lapse kasvumapp- L. Reinap, J. Luuri
18. Näidistegevuskava. Nädalakava - 2004
19. Näidistegevuskava. Sõim - 2004
20. Näidistegevuskava. Viieaastased - 2004
21. Abimaterjal lasteaiäõpetajale. Näidistegevuskava. Kuueaastased - 2004
22. Näidistegevuskava. Kolmeaastased - 2004
23. Näidistegevuskava. Nelja- aastased - 2004
24. Näidistegevuskava. Liikumisõpetus - 2004
25. Näidistegevuskava. Muusika - 2004

TERVISEKASVATUS, TURVALISUS JA ESMAABIÕPETUS

1. Inimene - B. J. Ford
2. Jätku leiba! Toit kodus ja maailmas
3. Meie lapse käitumisraamat - I. Muhel
4. Meie lapse sünnipäevaraamat - I. Muhel
5. Tüdruku usaldusraamat
6. Lapse kehakeel
7. Kuidas vannitada dinosaurust? – K. Hango
8. Mina ütlen ei!
9. Söõbik ja Pisik - T. Egner
10. Tervis 21
11. Inimese keha
12. Head kombes kõige väiksematele
13. Inimese keha
14. Esmaabi käsiraamat
15. 100 tavalisemat taime - V. Masing
16. Mittenakkuslike haiguste preventatsioon lapseas(õppematerjal koolidele)
17. Hea rüht igale lapsele - M. Kuusik
18. Tervise aabits - U. Maier
19. Juku suusakool
20. Meie veresoonte päkapikud - K. Aasvee
21. 4- 6aastaste turvalisus- ja esmaabiõpetuse TV “Aita, Jussi! “ + l/aõpetaja käsiraamat
22. “Omada tuletõrje teadmisi koos Annely ja Märdiga” TV
23. “ Liiklusõpetus enne kooli” TV
24. Metoodilisi juhendeid lastele liiklusalase kasvatustöö teostamiseks
25. Esmaabi aabits
26. Seebi seiklused - H. Jänes
27. Hambaharja lugu - H. Jänes
28. Turvalisuse teejuht II. Vigastuste vältimine koolieelikutel
29. Kaitse end ja aita teist - 112

LOODUS

1. Juhend loodusnurkade organiseerimiseks koolieelsetes lasteasutustes
2. Loodusega tutvustamise metoodikast koolieelses eas
3. Meisterdamine looduslikust materjalist
4. Jääkmaterjali kasutamise võimalusi meisterdamisel
5. Loodusvaatluse vihikud- KEVAD, SUVI, SÜGIS, TALV - A. Alunurm
6. Kevadlilled - A. Raitviir
7. Meie sood - I. Riisalo
8. Meie aed - I. Riisalo
9. Meie põldmeie lilled ja ilupõõsad - I. Riisalo
10. Lasteaia rahvakalender - L. Teedumäe
11. Eesti puravikulised - K. Kalamees, V. Lasting
12. Rahvakalendri pühi - C. Lään
13. 3 M Putukad - Silmaring
14. 3 M Taimed - Silmaring
15. Vääriselupaikade inventuur Eestis 1999- 2002

MUUSIKA

1. Muusikaline kasvatus lastesõimes
2. Muusikaõpetus kuueaastaste laste klassis
3. Laululõimi sõõrisammul
4. Laule, mängu ja tantse 4-aastastele lastele
5. Laule, mängu ja tantse 5-aastastele lastele
6. Laule, mängu ja tantse 6-aastastele lastele
7. Värvim lauldes – laulan värvides - E. Arulaid
8. Pillilugu- R. Kangro

KUNSTITEGEVUSED

1. Mustrite völlumaailmas - A. Rekkaro
2. Lumisem lumeaeg - E. Vahter
3. Kinnipüütud lehesadu - E. Vahter
4. Puhtalt porikarva - E. Vahter
5. Lihtsate asjade völu - N. Freiberg
6. Öpime joonistama 4- 7 a.
7. Hakkame joonistama - L. Leppoja, K. Ivanova
8. Kevadised meisterdused - G.–L. Saarso
9. Tilgatrükk- S. Kivistik
10. Värvivorm- voltimine - A. Ermel
11. Kunstikuningriigis - A. Salmin
12. Jääkmaterjali kasutamise võimalusi meisterdamisel - M. Robal
13. Meisterdamine pabernööril - M. Pajos, E. Teppo
14. Mina ja värvid - H. Peet
15. Tegevused. Meisterdamine. Looming.

LIIKUMINE

1. Laste ja noorukite kehalise aktiivsuse ning kehalise võimekuse mõõtmise käsiraamat - M. Harro
2. Liikumismängud lasteaias
3. Üldarendavaid harjutusi lasteaias kehalise kasvatuses tunnis
4. Eelkooliealiste laste ujumisõpetuse programm ja metoodilised juhendid lasteaedade väikesemõõtmeliste siseujulate tingimustes

5. Koolieelsete lasteasutuste kehalise kasvatus t  pprogramm
6. Kehaline kasvatus kooliks ettevalmistavas r  hmas
7. Juku suusakool. Eesti suusaliit
8. Kehalisi harjutusi koolieelikutele. Abimaterjal lasteaia petajatele - M. Piisang
9. Lasteaia laste kehalise t  v  ime hindeskaalad - L. Oja, T. J  rim  e
10. Liikumisr   m - P. Karvonen

T   KASVATUS

1. T   kasvatuse metoodika lasteaias
2. 6-aastaste laste t   kasvatusest

  PEM  NGUD

1. "LOGICO" matemaatika
 - Leia sama hulk
 - Pane kokku ruudud ja number
 - Loenda
 - Lahuta
 - Leia   iged v  rvid
 - Leia sama pilt, j  rjesta
2. "LOGICO" emakeel
 - Leia t  ht!
 - Millise t  hega algab
3. Puupuzzle- J  rjesta v  iksemast- suuremani ja tagasi
4. Lauam  ng "P  rlimang"- (l  kkimine, v  rv, vorm, r  tm)
5. Lauam  ng "Vedur"- j  rgne mulle(l  kkimine)
6. Lauam  ng "P  nev maailm"- maail  ma atlas
7. Lauam  ng "S  pradega kooliteel"- liiklus
8. Lauam  ng "Veeohutusm  ng lastele"
9. Lauam  ng "Minu pere"